

čtenář

MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

12
2023
ročník 75
Cena 40 Kč

Prager Presse

Vychází vždy normal, Samstag und Chasterec Beilage. — Redakce: Prag II., Jungmannova ul. Telefon 668, 669. — Předplatné: 12-12 měs. — Kvizitomy: „Pražský“ úvad. — Dávky: Dávky jsou při zahájení ročníky, které se mohou vyvíjet dle potřeby.

Abonnementpreise im Inland: Morgenblatt Kz. 17.—, „Prager“ u. Abendblatt mit einmal. Jahrgang best. Beilage Kz. 21.—, mit zweimal. Jahrgang best. Beilage Kz. 25.—. „Prager“ Morgenblatt Kz. 30.—, Abendblatt Kz. 4.—. Auslandsende: mit Chasterec Beilage Kz. 1.00.—. — Verrechnung: Prag III., Petrárkova 5, Tel. 6561.

Morgen-Ausgabe.

Abonnementpreise im Ausland: Morgenblatt Kz. 35.—, das übrige Ausland Kz. 40.—. — „Prager“ Morgen- und Abendblatt mit einmal. Jahrgang best. Beilage Kz. 40.—, mit zweimal. Jahrgang best. Beilage Kz. 45.—. — „Prager“ Morgenblatt Kz. 50.—, Abendblatt Kz. 6.—. — Auslandsende: mit Chasterec Beilage Kz. 1.00.—. — Verrechnung: Prag III., Petrárkova 5, Tel. 6561.

Jahrgang 2 **Dienstag, den 3. Jänner 1922.** Nr. 3.

Die Botschaft des Präsidenten.

Der größte Teil der diesjährigen Reichspräsidenten der Republik an die Wählerinnen der inneren Politik, eine Aufgabe, was unter den gegebenen Umständen eine besondere politische Bedeutung erhält. Unmittelbar nach der ersten einleitenden Rede, welche die freundschaftlichen Absichten der Vereinigten Staaten gegenüber allen Nationen festhalten und die Möglichkeit hervorheben, ohne den kulturellen und wirtschaftlichen Fortschritten Deutschlands und Frankreichs zu einer einträglichen Verbindung Europas zu gelangen, ging der Präsident zu der Besprechung der inneren Politik über, welche — nach seinen Worten — überall in dem Maße an Bedeutung gewinnen wird, in dem in Europa Ruhe, Friede und Arbeit wieder zur Geltung kommen. Es ist kein Zweifel, dass Präsident Wilson dies eben besah, als er, nach und nach, durch die bisherigen Ereignisse unserer Aufhebungspolitik öffentliche internationale Stellung zu den Repräsentanten der Völkervereinigungspolitik jetzt gestrichelt, sich den Völkern der inneren Ausgestaltung des Staates zu nähern, in denen die Zukunft der Nation geformt werden muss und die in ihren Sphären auch eine weitreichende internationale Bedeutung haben.

Der Aufbau des europäischen Finanzkonföderations.

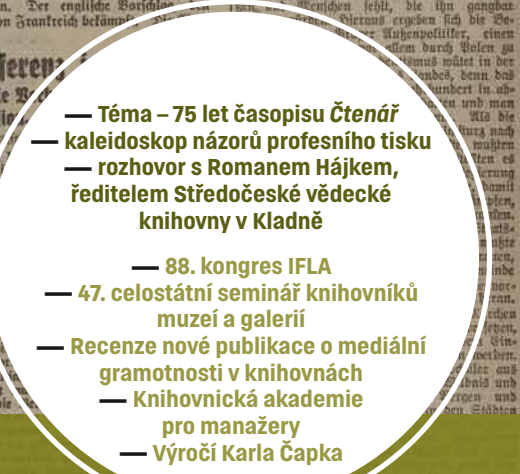
Die materielle Beteiligung der Tschechoslowakischen Republik. Paris, 2. Jänner. Der „Chicago Tribune“ zufolge wird das Finanzkonföderation, dessen Gründung die Finanzkommission beschlossen hat, und dessen Plan der Konferenz von Genes unterbreitet wird, mit dem Namen „Internationale Industriekonföderation“ bezeichnet. Das Kapital dieser rein privaten Gesellschaft wird sich auf 100 Millionen Dollar belaufen und wie folgt verteilt werden: Die Vereinigten Staaten, England, Frankreich und Deutschland je 12,5 Prozent; Belgien, Italien, Japan je 7,5 bis 10 Prozent; der Rest wird auf Holland, die Tschechoslowakische Republik, Schweden, Argentinien, Schweden, Dänemark und Spanien verteilt werden, sofern diese Länder die Beteiligungen wünschen. Der Serfien und der Goldminen wird ebenfalls als Teilnehmerin angenommen werden. Der englische Vorschlag, sich der Gesellschaft nach London zu legen, wurde von Frankreich bekämpft. Die Sitzung wird auf Brüssel oder Haag fallen.

Unter Bosnien.

Son Jaromir Keas. Diese Besichtigung ist bei vielen für den höchsten Teil unserer Beauftragten angekommen. Der Prager Korrespondent des „New Wiener Tagesblatt“ veröffentlicht einen Artikel über Serbien, dessen Inhalt ebenfalls in dem Titel „Das Serbien des österreichisch-ungarischen Staates“ festgehalten wird. Es heißt dort u. a., Serbien ist ein als Korridor der Tschechoslowakischen Republik gedacht gewendet, der eine direkte Verbindung mit dem künftigen Balkan herstellen sollte. Heute ist dieser Korridor allerdings ungenutzt, da es an Eisenbahnen, Straßen und Schiffen fehlt. Die nun genutzten Eisenbahnen ergeben sich die Desorganisationen der Augenpolitik, einen großen Erfolg durch Polen zu gewinnen, wenn man durch den Kanal zu gehen und man die Straße nicht mehr in der Richtung nach Osten zu gehen, sondern in die Richtung nach Westen zu gehen.

Die Vorbereitung der Konferenz der Reparationskommission.

Paris, 2. Jänner. Frankreich wird am 4. Jänner in Genes eintreffen. Er wird von 13 Schwedern, Belgien und Branten begleitet. 21 französische und 10 amerikanische Journalisten haben im Sonderzug des Präsidenten. Die meisten englischen Teilnehmer an der Konferenz sind seitens des Landes eingetroffen. Sonar Van wird am Samstag erwartet, Guxon wird jedoch erst Mittwoch in Genes eintreffen. Am 6. Jänner treffen die Delegierten Japans (13 Personen) und Belgiens (12 Personen) in Genes ein. Aus Brants Umgebung wird mitgeteilt, dass Brant dazu entschlossen ist, den amerikanischen Wieder Aufbau Europas zu fördern, doch es aber von Frankreichs Seite nicht angesetzt werde. Der „Marine“

- **Téma** – 75 let časopisu Čtenář
- **kaleidoskop názorů profesního tisku**
- **rozhovor s Romanem Hájkem, ředitelem Středočeské vědecké knihovny v Kladně**
- **88. kongres IFLA**
- **47. celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií**
- **Recenze nové publikace o mediální gramotnosti v knihovnách**
- **Knihovnická akademie pro manažery**
- **Výročí Karla Čapka**

Cyklus o krajanských knihovnách

- Spolupráce s krajanskými knihovnami

Knihovny v novém

- Havířovská pobočka U Jeslí
- Začala přístavba a rekonstrukce MĚK Jičín

Periodika na území dnešní ČR

- Prager Presse – deník pro německy mluvící menšinu

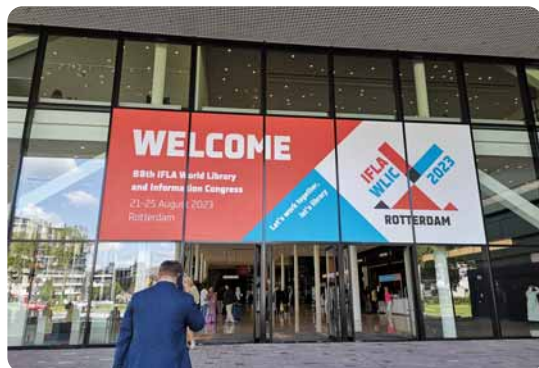
Příloha „Vizuální identita knihoven“

- Knihovna města Ostravy

← **Library Next Door – We Keep The Memory** (47. celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií v roce 2023) s. 436–437
Společné foto účastníků semináře v Národním technickém muzeu
 Foto: archiv KK AMG

↓ **88. kongres IFLA ve znamení umělé inteligence a další dojmy a postřehy** s. 432–433
Vchod do The Rotterdam Ahoy Convention Centre (RACC), kde probíhal letošní kongres IFLA
 Foto: Lenka Maixnerová

↑ **Rozpomínkový lapidární medailonek o Karlu Čapkově** s. 460–462
 Básník a novinář **Josef Hora** hovořil na pohřbu Karla Čapka na Vyšehradě za spisovatele a novináře
 Foto: archiv Muzea literatury

Knihovnická akademie pro manažery s. 434–435
 Účastníci akademie, která se letos konala v půvabném areálu hotelu **Kráví Hora** v Bořeticích →
 Foto: Aneta Pílátová

Začala rekonstrukce a přístavba jičínské knihovny s. 465–466
 ← **Otevření nové dočasné knihovny**
Stěhování dětského oddělení →
 Foto: archiv Knihovny V. Čtvrtka v Jičíně

- Téma – 75 let časopisu Čtenář**
- 423 **Kaleidoskop názorů profesního tisku** (*U nás, Sova, Knihovnický zpravodaj Vysočiny, OK00, Světlík, Lékařská knihovna, Knihovna: knihovnická revue*)
- 427 **Napsali jste nám Nové vzniklé přátelství a láska ke knihám** | Nela Hollerová
Rozhovor s Mgr. Romanem Hájkem, ředitelem Středočeské vědecké knihovny v Kladně
- 428 **Nemáme v úmyslu se zastavit!** | Jaroslav Čisář
Ze zahraničí
- 432 **88. kongres IFLA ve znamení umělé inteligence a další dojmy a postřehy** | Lenka Maixnerová
- 434 **Vzdělávání Knihovnická akademie pro manažery 2023** | Marie Otavová
- 436 **Události Library Next Door – We Keep The Memory (47. celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií v roce 2023)** | Štěpánka Běhalová, Alena Petruželková
- 438 **Krajanské knihovny Spolupráce s krajanskými knihovnami** | Jana Nahodilová
Škola knihovně, knihovna škole (3)
- 440 **Hry (nejen) do školní knihovny** | Jitka Vyplašilová
Umělá inteligence (AI)
- 441 **Umělá inteligence a budoucnost knihoven**

- (rozhovor s technologií, která mění způsob, jakým hledáme a využíváme informace) | Kristýna Froňková
- Vizuální identita knihoven**
- 444, P1–P4 **Grafický vizuál Knihovny města Ostravy** | Irena Štastná
- 445 **Rejstřík Čtenář 2023. Ročník 75**
- 454 **Periodika na území dnešní ČR Prager Presse – deník pro německy mluvící menšinu** | Kateřina Spurná
- 455 **Anketa – 75 let časopisu Čtenář** | Klára Smolíková, Štěpánka Běhalová
- 456 **Recenze Nová publikace o informační gramotnosti zve knihovny i do politických vod** | Monika Horáková
Současná literatura
- 458 **Výběr z publikací o filmu (2. část)** | Milan Valden
- 460 **Z literární historie Rozpomínkový lapidární medailonek o Karlu Čapkově** | Jiří Uhlíř
Knihovny v novém
- 463 **Haviřovská pobočka U Jeslí má nový kabát a krásnou zahradu** | Romana Bartošková
- 465 **Začala rekonstrukce a přístavba jičínské knihovny** | Jana Benešová
- 467 **Ze světa** | Roman Giebisch
- 468 **Literární výročí Leden 2024** | Milan Valden

CONTENTS

- Topic – 75 years of Čtenář**
- 423 **Kaleidoscope of views from the professional press** (*U nás, Sova, Knihovnický zpravodaj Vysočiny, OK00, Světlík, Lékařská knihovna, Knihovna: knihovnická revue*)
You wrote to us
- 427 **A new friendship and love for books** | Nela Hollerová
- 428 **Interview with Roman Hájek, Central Bohemian Research Library Director in Kladno** We don't intend to stop! | Jaroslav Čisář
- 432 **From abroad** All at the talk at the 88th IFLA Congress and other impressions and insights | Lenka Maixnerová
- 434 **Education Library academy for managers 2023** | Marie Otavová
- 436 **Events** Library Next Door – We Keep the Memory (47th nationwide seminar for museum and gallery librarians in 2023) | Štěpánka Běhalová, Alena Petruželková
Expatriate libraries
- 438 **Collaboration with expatriate libraries** | Jana Nahodilová
School to library, library to school (3)
- 440 **Playing (not only) at the school library** | Jitka Vyplašilová
- 441 **Artificial intelligence (AI)** Artificial intelligence and the future of libraries (an ongoing conversation with the technology that changes the way we use and look at information) | Kristýna Froňková
Libraries' visual identities – supplement
- 444, P1–P4 **Ostrava Library graphic visual** | Irena Štastná
- 445 **Čtenář index 2023: Volume 75**
- 454 **Prager Presse – a daily for the German-speaking minority** | Kateřina Spurná
- 455 **Survey – 75 years of Čtenář** | Klára Smolíková, Štěpánka Běhalová
- 456 **Review** New publication on information literacy invites libraries into political waters | Monika Horáková
Contemporary literature
- 458 **Selection from film publications (Part 2)** | Milan Valden
From literary history
- 460 **Brief commemorative profile of Karel Čapek** | Jiří Uhlíř
Libraries afresh
- 463 **Haviřov U Jeslí branch has a new coat and a beautiful garden** | Romana Bartošková
- 465 **Jičín Library refurbishment and extension construction begins** | Jana Benešová
- 467 **From the World** | Roman Giebisch
- 468 **Literary anniversaries** January 2024 | Milan Valden

INHALT

- Thema – 75 Jahre der Zeitschrift Čtenář**
- 423 **Kaleidoskop der Meinungen der Fachpresse** (*U nás, Sova, Knihovnický zpravodaj Vysočiny, OK00, Světlík, Lékařská knihovna, Knihovna: knihovnická revue*)
Ihr schreibt uns
- 427 **Eine neue entdeckte Freundschaft und Liebe zu Büchern** | Nela Hollerová
- 428 **Gespräch mit Mgr. Roman Hájek, der Direktor der Zentralböhmischen Wissenschaftlichen Bibliothek in Kladno**
- 428 **Wir haben keine Absicht aufzuhören!** | Jaroslav Čisář
- 432 **Aus dem Ausland** 88. IFLA Kongress im Zeichen der Künstlichen Intelligenz und weitere Eindrücke und Erkenntnisse | Lenka Maixnerová
- 434 **Ausbildung Bibliotheksakademie für Manager 2023** | Marie Otavová
- 436 **Ereignisse** Library Next Door – We Keep The Memory (das 47. Nationale Seminar der AMG Museum und Galeriebibliothekare im Jahr 2023) | Štěpánka Běhalová, Alena Petruželková
Landsmännische Bibliotheken
- 438 **Zusammenarbeit mit landsmännischen Bibliotheken** | Jana Nahodilová
Von der Schule zur Bibliothek, von der Bibliothek zur Schule (3)
- 440 **Ein Spiel (nicht nur) für die Schulbibliothek** | Jitka Vyplašilová
- 441 **Künstliche Intelligenz (AI)** Künstliche Intelligenz und die Zukunft für Bibliotheken (ein Gespräch mit Technologie, die Art und Weise verändert, wie wir Informationen suchen und nutzen) | Kristýna Froňková
Beilage – Visuelle Identität der Bibliotheken
- 444, P1–P4 **Grafisches Bild der Stadtbibliothek in Ostrava** | Irena Štastná
- 445 **Index Čtenář 2023. Jahrgang 2023**
- Zeitschriften auf dem Gebiet der heutigen Tschechischen Republik**
- 454 **Prager Presse – eine Tageszeitung für die deutschsprachige Minderheit** | Kateřina Spurná
- 455 **Umfrage – 75 Jahre der Zeitschrift Čtenář** | Klára Smolíková, Štěpánka Běhalová
- 456 **Rezension** Eine neue Publikation zum Thema Informationskompetenz lädt Bibliotheken auch zu politischen Veranstaltungen ein | Monika Horáková
Gegenwärtige Literatur
- 458 **Eine Auswahl an Veröffentlichungen zum Film (der 2. Teil)** | Milan Valden
- 460 **Aus der literarischen Historie** Lapidarmedaillon für Karel Čapek | Jiří Uhlíř
Bibliotheken im neuen Mantel
- 463 **Die Filiale U Jeslí in Haviřov hat einen neuen Anstrich und einen wunderschönen Garten** | Romana Bartošková
- 465 **Der Wiederaufbau und die Erweiterung der Bibliothek in Jičín begannen** | Jana Benešová
- 467 **Aus der Welt** | Roman Giebisch
- 468 **Literarische Jahrestage** Januar 2024 | Milan Valden

OD REDAKČNÍHO STOLU

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, venku je bílé nadělení, auta se opatrně plouží po kluzkých vozovkách a já sedím pěkně v teple redakční kanceláře nad posledním úvodníkem letošního kalendářního roku. Roku pro časopis *Čtenář* jubilejního, jak už jsme několikrát připomněli a jak připomíná i první článek prosincového čísla, kde kolegové z redakcí dalších knihovnických periodik odhadují, kam se budou v dalším třičtvrtstoletí ubírat knihovny i knihovnictví jako obor. V předpokladech se snoubí představy knihoven jako důvěryhodných míst hájících kvalitu, důležité životní hodnoty, poskytujících vzdělání, zábavu, klid, pohodu a prostor pro komunitní život s představami pružných, moderních institucí s novými technologiemi a kompetentními knihovníky, kteří dovedou uživatelům a kompetentními knihovníky, kteří dovedou uživatelům zprostředkovat potřebné informace. Když zalistujeme časopisem, ověřujeme si, že k tomu mají knihovny dobře nakročeno. Tak třeba umělá inteligence. V poslední době se toto slovní spojení objevuje často a skloňuje se ve všech pádech. Jak umělá inteligence „nahlíží“ na budoucnost knihoven, se můžete dočíst v rozhovoru s ní. Autorka rozhovoru Kristýna Froňková jí dokonce zadala úkol složit ódu na knihovny. Jak to dopadlo, uvidíte na straně 431. (Nemohu si pomoci, nějak si myslím, že by se to celé mělo rýmovat, takže tentokrát ještě AI opravím, aspoň jednu sloku, tu poslední. A ona si to zapíše do své obrovské nechybující „hlavy“ a příště už to zvládne lépe než já – takhle si nějak představuju, že to funguje, ne?)

Ó, knihovny s významem obrovským, nesmírným, jak majáky moudrosti v temnotě svítíte, dar vzdělání, kultury kol sebe šíříte, dnes chválíme vás hlasem zvukným a přesilným!

Máme-li koncem roku bilancovat a možná se ohlédnout i pár let zpátky, bylo to období dost náročné. Přestáli jsme covidovou izolací, dolehlo k nám řinčení zbraní i situace a obavy těch, kteří před ním odešli za hranice, do většího bezpečí. Přestáli jsme také střídání ve vedení vydavatele časopisu a věříme, že současný ředitel Roman Hájek tady dlouhodobě zakotví. V tomto čísle si můžete přečíst rozhovor s ním. Titulek zní *Nemáme v úmyslu se zastavit!*. Tady v redakci v to doufáme a přejeme to také vám – pro všechny cesty, po kterých máte pokračovat. Ať máte chodníčky vzorně umetené, co nejméně hlubokých závějí a sněhových jazyků. Krásné, pohodové Vánoce!

PAVLA VLKOVÁ

čtenář MĚSÍČNÍK PRO KNIHOVNY

12 | 2023 | ročník 75

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace Středočeského kraje, ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
Šéfredaktor: PhDr. Jaroslav Císař
Redaktorka: PhDr. Pavla Vlková
Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):

Středočeská vědecká knihovna v Kladně, příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
tel.: 312 813 154
e-mail: ctenar@svkkl.cz (Jaroslav Císař)
e-mail: ctenar.vlkova@svkkl.cz (Pavla Vlková)

Redakční rada: PhDr. Radek Liška (předseda), Bc. Kateřina Bajo, Mgr. Michaela Dombrovská, Ph.D., Mgr. Lenka Dostálová, Mgr. Zlata Houšková, Mgr. Martina Košanová, PhDr. Renáta Krejčí Salátová, Mgr. Lucie Macháčková, Mgr. Petra Miturová, Mgr. Michaela Mrázová, PhDr. Marie Otavová, PhDr. Vít Richter

Tisk: Calamarus, s. r. o., Pod Táborem 54/10, 199 00 Praha 9

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje SEND Předplatné, spol. s r. o., Ve Žlíbku 1800/77, hala A3, 193 00 Praha 9 - Horní Počernice, tel.: 602 514 779, e-mail: martina@send.cz
Rozšiřují též společnosti holdingu PNS a. s. – drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ, spol. s r. o.
Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994. Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98.
Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč (dvojčíslo 60 Kč).

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Permanent, spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34, tel.: 00421-02 49 111 203, e-mail: herslova@lkpermanent.sk
Cena jednoho čísla 2 €, roční předplatné 22,67 € (dvojčíslo 2,67 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 11. 12. 2023, vyšlo 18. 12. 2023. Nevyžádané rukopisy se nevracejí.

Popíska k titulní straně obálky

Prager Presse, 3. ledna 1922, č. 3 (ranní vydání).
Knihovna Národního muzea, oddělení časopisů,
sign. Z 34 A

Foto: Knihovna Národního muzea

Téma

75 let časopisu *Čtenář*

Kaleidoskop názorů profesního tisku

Na závěr letošního již 75. ročníku časopisu *Čtenář* jsme se obrátili na kolegy z redakcí dalších profesních periodik s otázkami „Co byste přáli časopisu *Čtenář* do dalších 75 let existence?“ a „Kam se v tomto období budou ubírat knihovny a knihovnictví jako obor?“ Z jejich reakcí jsme sestavili následující kaleidoskop názorů. A teď již vzhůru do dalších let existence časopisu, jež bezesporu poznamenají změny probíhající v oboru, neustálé rozšiřování technických možností šíření informací i praktické potřeby uživatelů a čtenářů.

Až bude časopisu *Čtenář* 150 let, rozhodně bych mu přála, aby stále vycházel, a to nejen v elektronické, ale také v tištěné podobě. Aby za jeho stránkami stáli „živí“ lidé a ne jen umělá inteligence. Přeji mu i nadále zapálené autory, šikovné grafiky a zvědavé čtenáře.

Kam se budou ubírat knihovny a knihovnictví jako obor, je těžké říci. Už nyní se knihovny proměňují přímo před očima. Z klasických půjčoven knih se transformují na komunitní centra, v nichž se dá najít vše od vzdělání až po zábavu. S knihovnami se samozřejmě musí transformovat i samotný obor a v neposlední řadě také knihovník. Během dalších 75 let si umím představit, že knihovny začnou více využívat umělou inteligenci. Bude jim sloužit jak k běžné agendě, vzdělávání, tak i pro zábavu. Budou pro své uživatele fungovat v režimu 24/7 a více než na klasické tištěné knihy se budou zaměřovat na digitální zdroje. Věřím, že v roce 2098 bude síť knihoven stejně hustá jako dnes a knihovny budou vnímány jako centra vzdělávání, zábavy a oddychu. V neposlední řadě budou bezpečným prostorem pro všechny, kdo do nich vstoupí.

PETRA ŘOUTILOVÁ | petra.routilova@svkhk.cz

Knihovnicko-informační zpravodaj Královéhradeckého kraje U nás

Redakci časopisu *Čtenář* přejeme nekonečnou inspiraci a neutuchající tvůrčí nadšení pro psaní textů, ať jí práce přináší potěšení a uspokojení. Přejeme, aby si články našly vždy své čtenáře, aby byly nápomocné v práci knihovníků a informačních pracovníků, a tím vedly k vylepšování služeb knihoven. Věříme, že časopis bude i nadále otevřeným prostorem pro nové trendy v knihovnictví a pro diskusi, bude přinášet svěžest a nové podněty do práce knihovníků.

Redakci dále přejeme ochotné spolupracovníky a autory textů, tvůrčí nápady, aby časopis dokázal oslovit všechny generace pracovníků knihoven, aby byl pro ně zdrojem informací, nabízel příklady dobré praxe, poznání, aby texty byly první pomocí při řešení problémů a byly nápomocné při hledání rad a nápadů.

Přejeme, aby časopis *Čtenář* vytrval dalších 75 let a rádi bychom ho viděli jako moderní zdroj informací, dostupný v elektronické verzi na všech médiích, které nám tato doba přinese. Budeme rádi, když za 75 let bude nadále přinášet informace o minulém, současném i budoucím dění v knihovnách a informačních institucích, když bude zdrojem nových pohledů na činnost knihoven.

A jak si představujeme knihovnictví za tři čtvrtě století? Věříme, že knihovnictví nadále zůstane oborem blízkým lidem, že si knihovny zachovají pověst místa, které umí nabídnout kvalitní literaturu, kulturu, vzdělání, zábavu, ale i klid a pohodu, že knihovna zůstane prostorem, kde se snoubí tradice s modernou, místem nových technologií, ale i tradičních postupů.

ANNA MACUROVÁ | anna.macurova@rkka.cz
Sova, časopis Regionální knihovny Karviná

KRAJSKÁ KNIHOVNA VYSOČINY

Téměř vše je vždy o lidech, *Čtenáři* bych tak přála výborný tým lidí, tahounů, bez kterých nejde realizovat nic, s hromadou dobrých nápadů na zajímavé a inspirativní články, které si najdou spoustu nadšených čtenářů.

Doba je velmi turbulentní, v mnoha oblastech nevíme, co bude zítra, za rok, natož v roce 2098. Knihovny jsou místy otevřenými a přístupnými, dokáží reagovat na změny, přizpůsobit se poptávce ze strany uživatelů, neustále hledat nové služby a aktivity. Stejně to bude i v budoucnu – knihovny i nadále budou prostorem, v jehož středu stojí uživatel a jeho potřeby a zájmy, více budou figurovat jako instituce vzdělávací, sledující a poskytující moderní technologie a komfortní zázemí, ve kterém návštěvníci budou chtít trávit svůj čas. Knihovnictví se ve větší míře zaměří na výuku odborných, výzkumných a lektorských dovedností. Informací je v dnešní době obrovský přebytek, zorientovat se v nich je pro mnohé problém, knihovník musí být pro uživatele poskytovatelem relevantních informací, o které se může opřít, a knihovna důvěryhodnou institucí. Na tento stav by se měl budoucí knihovník dobře připravit.

JANA FIALOVÁ | zpravodaj@kkvysočiny.cz
internetový Knihovnický zpravodaj Vysočiny

Časopis *Čtenář* má za sebou úctyhodných 75 let existence a působení na rozvoj vědomostí o čtenářích, čtenářství, knihovnictví a knihovnách. Co mu přát do dalších let?

Přejme mu, aby stále dokázal informovat o trendech v oblasti knihovnictví nejen u nás, ale i ve světě. Aby byl časopisem, který inspiruje knihovny v jejich práci a pomáhá jim vyměňovat si zkušenosti. Aby přinášel novinky o možnostech ve vybavení knihoven i informačních systémech u nás i v zahraničí. Skvěle by byly také články o architektuře knihoven: některé knihovny působí v supermoderních budovách se špičkovým vybavením, jiné jsou umístěny v budovách sice historických, ale postrádajících moderní možnosti. Myslím, že by bylo dobré se prostřednictvím časopisu seznámit také s názory současných studentů knihovnictví, kteří mohou prostřednictvím svých diplomových prací přinést nové pohledy na obor. Zajímavé by bylo také poznat práci v různých typech knihoven: někteří knihovníci pracují v knihovnách celonárodního významu, jiní v menších městech nebo na vesnicích. Pro všechny je jejich činnost určitě důležitá.

Nadmíru důležité je ještě jedno téma: jak získat, možná také jak si vychovat čtenáře. Tady by si knihovníci mohli vyměňovat zkušenosti. Nejedná se ani tak o dospělé čtenáře, kteří už mají nějaké čtenářské návyky, ale spíše o čtenáře dětské. Všichni známe akce, jako je *Noc s Andersenem*, ale ty jsou spíše nárazové, a prostor by tak měla dostat spíše každodenní práce, hlavně spolupráce. Hlavní význam v této oblasti má zejména rodina a škola, na těch leží největší zodpovědnost při výchově ke čtení, ale pokud mají knihovny jakékoliv zkušenosti s výchovou dětských čtenářů nebo i teenagerů ke čtení, myslím, že by stály za zveřejnění. Vždyť to, co knihy svým čtenářům mohou přinést, se snad ani nedá docenit, a to nejen pro ně samotné, ale pochopitelně i pro celou společnost. Člověk, který dokáže pochopit informace a vybrat si z nich to podstatné,

je i v dnešní „pokrokové“ době stále něčím dost vzácným. Časopis by se také měl i nadále zabývat průzkumy čtenářství, aby na ně knihovny a knihovníci mohli reagovat.

A kam se budou ubírat knihovny a knihovnictví? *O zítřku předem nikdo nic neví*, tak promlouvá otrok Kaptah ke svému pánovi Egyptanu Sinuhetovi ve stejnojmenné knize Miky Waltariho. A zdá se, že tato slova jsou pravdivější než veškeré hypotézy futurologie nebo vysněné světy sci-fi. Zítřek dovede překvapit. Když se v dnešní době vrátíme k některým předpovědím budoucnosti z doby před několika desetiletími, nestačíme se divit nebo i smát.

Věřím, že knihovny budou i nadále plnit stejnou úlohu jako dnes: shromažďovat moudrost lidstva, pomáhat těm, kteří budou chtít vynaložit trochu úsilí orientovat se ve stále složitějším světě. S pomocí knih můžeme zjistit, že lidé jsou vlastně všude stejní – anebo zase o tolik jiní, že jsme si to nedokázali ani představit. Postavy z knih se nám mohou stát bližšími než lidé, které potkáváme každý den. Poezie nám může otevřít bránu do světa básnických obrazů a krásy slov, kterou dokáže vyjádřit jen básník. Ale čtení není jen dodrodruztví poznání nebo hledání krásy, je to také velká zábava.

Zatím píšou jen o beletrii, ale knihovnictví bude samozřejmě průvodcem i ve světě faktů a dokumentů se všemi moderními vynálezy, které umožní knihy i veškeré informace shromažďovat a vnímat nově. Svůj podíl, a zatím je těžké říct jaký, zde zřejmě bude mít i umělá inteligence. Věřme, že knihovny si z ní vezmou jen to dobré!

Knihovna nemusí shromažďovat jen informace a jejich nosiče, ale i lidi. Knihovna se může stát a věřím, že tomu tak bude i v budoucnu, komunitním centrem, které bude shromažďovat lidi se zájmem o kulturu vůbec, ať už to budou milovníci literatury, výtvarného umění, hudby. Knihovna může organizovat setkávání čtenářů se spisovateli a básníky, lidmi, kteří procestovali svět, kteří něco vytvořili – záleží jen na jejich dobré vůli a schopnosti, abych použila módní klišé, „vyjít ze své komfortní zóny“. A tady jsem se neponořila do fiktivního světa sci-fi nebo do nějakého paralelního vesmíru, komunitními centry jsou knihovny už dnes. Věřím, že lidé se budou snažit překonat odcizení a snad i odlidštění současného světa tím, že budou chtít najít spřízněné duše ve světě čtenářů. Je to jen hudba budoucnosti? To ukáže čas, a my knihovníci se určitě pokusíme pro to něco udělat. Vize knihovny jako centra krásy a inteligence je možná příliš krásná, než aby byla skutečná. Ale proč se jednou nepřenést do vysněného světa?

MARKÉTA BEYEROVÁ | okpb@okpb.cz

ředitelka Knihovny Petra Bezruče v Opavě, vydavatele OKOO – Občasníku knihoven okresu Opava

SVĚTLÍK

Svět libereckých knihoven

Máme před sebou období rychlých změn a výzev s nimi souvisejících. Digitální technologie, kybernetická bezpečnost, mediální gramotnost, umělá inteligence – to jsou vše oblasti, které mají a budou mít významný vliv nejenom na nás, naše životy, ale i na podobu knihoven a jejich služeb. Jsem přesvědčená, že knihovny v této zkoušce obstojí. Určitě se promění a budou se dále proměňovat, budou nabízet stále více digitálních služeb a konzultací. Ale zároveň budou dále rozvíjet offline služby, usilovat o rozvoj čtenářské a dalších typů gramotností, poutavými aktivitami lákat do svých prostor různé skupiny návštěvníků. Vizualně budou moderní, krásné a pohodlné. Poroste význam jejich role vzdělávací instituce, budou místy kulturního a komunitního života, které obec i její obyvatelé vnímají jako důležité místo. To bych si velmi přála. V návaznosti na výše uvedené má před sebou velkou výzvu i časopis *Čtenář*. Tak jako vše okolo se pravděpodobně i on bude muset proměnit a hledat cesty ke svým čtenářům – ať už formou, obsahem, zaměřením nebo provedením textů. Přejí proto *Čtenáři* a týmu okolo něj do dalších let hodně sil čelit těmto výzvám.

DANA PETRÝDESOVÁ | petrydesova@kvkli.cz

ředitelka Krajské vědecké knihovny v Liberci, vydavatele časopisu Světlík – Svět libereckých knihoven

Čtenáři na cestu do devadesátých let 21. století

Časopis *Čtenář* patří neodmyslitelně ke knihovnám. Uvědomuji si, že kdykoli jsem zavítala do některé z mnohých knihoven, vždy byla na čítárenské polici vystavena jeho známá tradiční obálka. V mnohdy novém prostředí to byl jeden z prvních přivítavých dojmů setkání se starým známým. Při příležitosti dožitých (!) 75. narozenin bychom rádi pozdravili *Čtenáře* jako našeho star-

šího bratra jménem časopisu *Lékařská knihovna*, který vydává Národní lékařská knihovna. Z máleho zamyšlení k letům přistím:

Dětem narozeným v příštím roce (2024) bude v roce 2099 kolem pětasedmdesáti, tedy počítáme, že časopis *Čtenář* by ještě sledovaly tři generace čtenářů.

Zůstává jisté, že potřeba dozvídat se, vědět, přemýšlet, vytvářet je nepomíjející. Informace, informační zdroje budou potřebné stále, otázkou je jejich forma, způsob získání a předávání. Odborný časopis jako médium pro sdělování své určené komunitě si od 17. století drží nezastupitelné místo. Domníváme se, že tomu nebude jinak ani na sklonku devadesátých let 21. století. Časopis zůstává jedinečný a potřebný jako pravidelná písemná platforma pro autory i čtenáře, přestože informace je a bude možné získávat i z jiných zdrojů různými formami.

Budou ještě následující generace číst? Shodneme-li se na tom, že čtení a psaní umožňuje přenos a uchování informací a znalostí, pak je nezbytné tyto gramotnosti udržet a rozvíjet. Knihovny mohou podle svého určení plnit svá poslání v široké škále rolí, jsou přirozenými kulturními a vzdělávacími centry. Z příkladů budování moderních knihoven ve světě (např. Centre George Pompidou, Aarhus Bibliotekerne, knihovna OODI v Helsinkách, NTK, smělý projekt Černé kostky aj.) můžeme vyvodit, že instituce knihovny ve své rozmanitosti přežije další století. Dobrá zpráva pro zachování čtení a čtenářství přichází z nedávného empirického výzkumu¹: digitální technologie nabízejí velký potenciál pro nové formy čtení. Avšak výzkum také ukázal, že digitální prostředí má negativní dopad na čtení, zejména na dlouhé formy čtení a čtení s porozuměním. Rozvoj technologií je mantrou posledních desetiletí. Tady k zamyšlení použiji citát Arthura Schopenhauera (1788–1860): *Mnohdy je ztráta tím, co nás učí hodnotě věcí.*

Adaptaci čtenářů na papírovou, elektronickou, zvukovou, vizuální formu či virtuální realitu, činnosti umělé inteligence v knihovnách ponechme generačním zvyklostem. Informační věda a knihovnictví jakožto vědní, studijní a praktický obor respektují kulturní a společenskou realitu. Dá se tedy očekávat jejich rozvoj více spojený s novými technologiemi, avšak s vědomím zachování nezastupitelnosti lidského faktoru.

Závěrem bychom rádi jménem časopisu *Lékařská knihovna* popřáli *Čtenáři* další kontinuitu, mnoho vytrvalosti a zdaru při redakční práci, a hlavně úspěšné postupování tvorby časopisu novým generacím.

EVA LESENKOVÁ | lesenkova@nlk.cz
časopis Lékařská knihovna

Přála bych časopisu *Čtenář*, aby byl stále celostátním oborovým časopisem a plnil svoji informační, vzdělávací a archivační roli, aby se z něho i po letech dalo vyčíst „jaci jsme byli“, „co jsme vlastně dělali“, „jak jsme si to představovali a jaká byla nakonec realita“. Dále bych mu přála, aby stále vycházel v tištěné podobě a současně byl open access a dařilo se mu oslovovat všechny

Knihovna
knihovnická revue

¹ SCHÜLLER-ZWIERLEIN, André, Anne MANGEN, Miha KOVAČ a Adriaan VAN DER WEEL. Why higher-level reading is important. *First Monday* [online]. 2022, 27(9) [cit. 2023-10-25]. ISSN 1396-0466. Dostupné z: <https://doi.org/10.5210/fm.v27i5.12770>.

věkové kategorie čtenářů. Aby se mu podařil mezioborový přesah a četli si v něm i lidé z jiných (nejen) příbuzných oborů, abychom v něm dále nacházeli inspiraci pro naši každodenní práci. A také, aby ho pořád vedli nadšenci, které to bude bavit. Tak *Čtenáři* na zdraví!

Kam se budou ubírat knihovny a knihovnictví jako obor, to je těžká otázka. Myslím si, že knihovna zůstane pro lidi místem, kam se budou moct „schovat“ před přetechnizovaným světem. Možná ocení vůni starých knih, maličko zatuchlý vzduch... Místo, kde budou hledat nejen vědomosti, ať už v jakékoli podobě, ale také uvolnění či relaxaci. Možná to bude něco, jako když se vracíte domů... Náš obor bude samozřejmě reagovat na nové technické vymoženosti. Bude využívat nových technologií ve zpracování fondů, v nabídce nových služeb, ve vzdělávání apod. **Ale věřím, že knihovna bude pořád knihovna, místo, kam se člověk bude rád vracet, kde se bude cítit dobře.**

RENÁTA KREJČÍ SALÁTOVÁ | Renata.KrejciSalatova@nkp.cz
Knihovna: knihovnická revue

Napsali jste nám

Kateřina Nováková Mašlová

Nově vzniklé přátelství a láska ke knihám

Domov pro seniory Centra sociální pomoci (CSP) Vodňany již pár let spolupracuje s Knihovnou Gelasta Vodňanského ve Vodňanech. Vše začalo během doby covidové. Ředitelka knihovny Kateřina Nováková Mašlová v Domově vypomáhala a při přátelských rozhovorech se seniory začala postupně zjišťovat, že zájem o čtení je velký. Pro naše seniory je ale cesta do knihovny příliš dlouhá a fyzicky náročná. S cílem vyhovět seniorům v jejich touze po čtení se paní ředitelka knihovny dohodla na vzájemné kooperaci s volnočasovou pracovníci Domova a od té doby se uživatelům knihy podle jejich výběru donášejí až na pokoje. Jak už to bývá, zaměstnanci se čas od času mění, a tak jsem na pozici volnočasové pracovníce nově přišla já, ujala se štafety v zapůjčování a pravidelně chodím do knihovny pro knihy. Jejich množství je však často tak obrovské, že se musejí vyzvedávat autem. Naše časté pracovní setkávání dvou akčně a na stejné vlně naladěných žen se rozrostlo do upřímného přátelství, ve kterém můžeme sdílet lásku ke knihám a pomáhat i druhým. Zájem o knihy u uživatelů je větší a počet čtenářů v Domově pro seniory roste. To je bez pochyb také velká motivace pro nás obě, které tato zpětná vazba moc těší.

NELA HOLLEROVÁ | aktivizacni@cspvodnany.cz
Autorka pracuje jako instruktorka sociální péče v CSP Vodňany.
Foto: Jiří Janoušek

Nela Hollerová

Nemáme v úmyslu se zastavit!

Po zhruba pěti letech jistého tápání s obsazením postu ředitele Středočeské vědecké knihovny v Kladně (SVKKL) se této funkce od ledna letošního roku ujal Roman Hájek. Vystudovaný novinář a mediální teoretik, který prošel prostředím marketingu a knižní kultury, uspěl ve výběrovém řízení. Nový mladý dynamický šéf knihovny, jenž podle svých slov „pomáhá, aby se věci hýbaly“, je zapojený do řady aktivit. Nemohl jsem tedy odolat a požádal ho o rozhovor, protože právě kladenská knihovna je také vydavatelem časopisu *Čtenář*.

Dodatečně vám blahopřeji k úspěšnému absolvování výběrového řízení. S jakým předsevzetím jste do něho šel a jakou faktickou výzvu to pro vás znamenalo, když budu parafrázovat vaše vyjádření v tisku, že „knižní a kulturní svět je pro vás další výzvou“?

Moje motivace vycházela hodně ze zkušenosti, kterou jsem měl z působení v kladenském kulturním prostředí. Středočeskou knihovnu jsem vždycky vnímal jako otevřenou a inspirativní instituci, s naším regionálním nakladatelstvím jsme s ní dlouhodobě spolupracovali a tušil jsem, že poměry v ní nebyly v posledních letech ideální. S vědomím toho, že to zní pateticky, jí chci dát impuls, nastavit kurz a napnout plachty, abychom se vydali k novým horizontům. A nezastírám, že hodně přesvědčovací práce odvedl někdejší ředitel Jiří Mika, jehož si velmi vážím a stále si k němu chodím pro rady.

Pokud jde o výzvy, ty byly dvě. Jednak jsem do knihovny přišel ze soukromého sektoru, což stále vnímám jako výhodu, ale zároveň se nutně musíte naučit řadu specifík provozu veřejné instituce a procítit dynamiku jejího fungování. A zadruhé je Středočeská knihovna velmi živá a velká instituce, dosud jsem měl zkušenosti s menšími týmy. Je to trochu, jako když z rybářské lodi přejdete na velení zaoceánskému parníku.

Foto: Karel Pazdierka

Jako rodilý Kladeňák máte k působení knihovny ve středočeském regionu bezesporu blízko. Jak by se podle vás měla knihovna v budoucnu profilovat i třeba vzhledem k existující kladenské městské knihovně?

Našimi klíčovými cílovými skupinami jsou studenti, učitelé, rodiče malých dětí, lidé se zájmem o osobní rozvoj a aktivní senioři. Z mého pohledu se s městskou knihovnou až tak moc nepřekrýváme, spíš doplňujeme. Pro nás jsou těžištěm vzdělávací aktivity, pro městskou knihovnu péče o dětského čtenáře. Já navíc věřím tomu, že jednoho dne dojdou politici k závěru, že existence krajské a městské knihovny nedává v kladenském kontextu smysl, vede ke zbytečnému plýtvání veřejnými prostředky a v konečném důsledku znamená horší služby pro čtenáře. Dávám tomu dekádu, maximálně dvě.

Podle médií jste si předsevzal zvýšení atraktivnosti knihovny pro veřejnost a rozšiřování jejích služeb. Co si pod tím může veřejnost představit?

To jsou dva v mnohém odlišné úkoly. První vychází z toho, co už děláme a umíme. Knihovny poskytují řadu služeb, o kterých veřejnost moc neví, nebo jí není jasný přínos služby, nebo ji třeba ani nenapadne takovou službu v knihovně hledat. Potřebujete informace k výročí otevření městského bazénu? Nechte si v knihovně udělat rešerši. Tápete, jak správně citovat ve vaší bakalářce? Běžte se poradit do knihovny. Chcete si zlepšovat angličtinu čtením aktuálních časopisů? V knihovně máme *Time* i *The Economist*. Potřebujeme se umět vcítit do potřeb našich cílových skupin a adresněji jim vysvětlovat, jakou nepostradatelnou roli může knihovna hrát v jejich životech. Čekat, že přijdou sami prostě proto, že máme milion dokumentů ve fondu, je v dnešní době překypující možnostmi a podněty krátkozraké.

A ten druhý úkol je s ohledem na zpětnou vazbu a potřeby našich cílových skupin služby dále rozšiřovat a zlepšovat. Jen od ledna jsme zprovoznili výdejní box a zpřístupnili tak knihovnu na 24 hodin a 7 dní v týdnu, zavedli jsme možnost vzdálené registrace, spustili půjčování audioknih online, provázali katalog s databází děl nedostupných na trhu, posílili samoobslužnost výpůjčního procesu, rozjeli koncepčně aktivity celoživotního vzdělávání, zavedli cyklus večerů se spisovateli, zapojili se do programu *Digitální odysea*, obnovili tréninky paměti, otevřeli kurz programování... A nemáme v úmyslu se zastavit.

Kraj od vás také očekává, že budete realizovat projekt kulturního a kreativního centra. V jakém stadiu se dnes nacházíte?

Kulturní a kreativní centrum můžeme vnímat jednak jako platformu podporující rozvoj potenciálu kulturního a kreativního průmyslu v kraji, jednak jako nějaký fyzický prostor. Ta fyzická dimenze je úzce spojená s našimi prostorovými možnostmi a s naším vybavením. V roce 2022 podávala knihovna projekt v rámci výzvy na vybudování velkých kreativních center, ale bohužel nebyla úspěšná. V tomto ohledu zatím dál hle-

dáme cestu a výsledky určitě neprijdou rychle. Jako platforma a nositel rozvoje kulturních a kreativních odvětví se nicméně snažíme ve spolupráci se zřizovatelem etablovat už teď. Kraj si momentálně nechává zpracovat pro tuto oblast strategický dokument, naše další kroky se budou ubírat v souladu s jeho závěry. Bez ohledu na to se snažíme udržovat kontakty s důležitými aktéry v okolí Kladna a hledat synergie na společných projektech.

Středočeský kraj je krajem, kde existuje a funguje největší množství veřejných knihoven v naší zemi. Může SVKKL nějak přispět k jejich zviditelnění a naopak ovlivňovat jeho působení?

Nejen, že může, ale reálně to dělá. A troufnu si říct, že v tomhle už jsou od ledna vidět první výsledky. Vedl jsem v průběhu roku poměrně intenzivní jednání o úpravě způsobu, kterým Středočeský kraj podporuje projekt *Bookstart – S knížkou do života*, a pevně věřím, že se vše podaří prosadit tak, aby hlavně pro menší knihovny odpadly administrativní překážky a mohly krajskou podporu čerpat. A také by podpora měla být o něco štedřejší než v předchozích letech. Pro pověřené knihovny se na výkon regionálních funkcí povedlo prosadit investiční dotace na nákup aut – šťastně se protnul můj report o potřebách knihoven s finančními možnostmi Kraje. Aktuálně s krajským úřadem řešíme otázku metodiky vykazování výkonu regionálních funkcí, aby systém byl přehlednější a spravedlivější. Rádi bychom také sestavovali ročenku knihoven ve Středočeském kraji, podobně jako to dělají ve Zlíně nebo Liberci. Z mého pohledu jde o kombinaci užitečného statistického přehledu a advokačního či marketingového materiálu, který má potenciál pozitivně působit na zřizovatele knihoven. Když to hodně zjednoduším: snažím se v agendě výkonu krajských a regionálních funkcí pro krajský úřad fungovat jako partner, tlumočit potřeby knihoven v kraji a hledat cesty, jak středočeské knihovnictví v rámci daných finančních a personálních podmínek co nejlépe a nejefektivněji rozvíjet.

Máte zkušenosti z práce ve vydavatelství Halda, které se může

pochlubit skutečně kvalitní produkcí regionální literatury. V jeho případě mě zaujala vaše charakteristika „vybíráme kvalitní kousky uhlí z hromady hlušiny“. Promítne se takový výběr i do aktivit SVKKL? A máte čas se této činnosti věnovat i nadále soukromě?

To je jedno z témat, na které jsem zatím ještě vůbec neměl čas. Nakladatelskou zkušenost bych rád využil k tomu, aby si knihovna vytvořila ediční profil a plán. Velký potenciál vidím ve vydávání regionálních e-knih, potažmo regionálních audioknih, na němž by bylo možné spolupracovat s regionálními nakladateli a dalšími subjekty. Dejte mi ještě rok, nebo spíš dva, pak si to snad ukážeme na příkladech.

Nakladatelství Halda pro mě vždy byla relaxační, volnočasová záležitost. Pravdou je, že jsme v objemu produkce zvolnili a blížíme se cíli, který jsme si s Petrou Líbovou vytkli při jejím založení: vydat jeden titul ročně. To je myslím zdravé, udržitelné a volnočasově zvládnutelné i do budoucna. Doby, kdy jsme za rok dali dohromady i čtyři tituly, jsou už určitě pryč – nejen proto, že mám dvě malé děti, ale i proto, že už se zaměřujeme téměř výhradně na náročnější (a nákladnější) projekty. Kvalita potřebuje čas.

Role, působnost a aktivity veřejných knihoven se v posledních letech dramaticky mění a rozšiřují směrem ke komunitním centrům. Hodláte v tomto směru zúročit své dosavadní aktivity v oblasti marketingu?

Zkusím jednu marketingovou zkratku: Středočeská knihovna – STŘEDObod vašeho poznání / (sebe)rozvoje / vašich setkání, STŘEDObod kulturního dění, STŘEDObod vašeho volného času. Jedna marketingová poučka říká, že dobrý marketing je smrt špatného produktu. Teď proto ze všeho nejvíc pracuju na tom, abychom ta výše zmíněná hesla o sobě mohli sebevědomě říkat a aby neslibovala něco, co neumíme splnit – protože pak jsou to kecy, ne marketing.

Ale k vaší otázce. Spíš než konkrétně ve vztahu ke komunitní funkci mě moje předchozí zkušenosti přirozeně formují v tom, jak o knihovně přemýšlím a co považuju za podstatné. Myslím, že se to projevuje hlavně ve dvou směrech: zaprvé je pro mě naprosto klíčová perspektiva návštěvníka a uživatele knihovny – co mu nabízí-

nout, jak adaptovat naše služby jeho potřebám, jakým jazykem k němu promlouvat. Můžeme tomu říkat třeba design thinking. A zadruhé hodně citlivě vnímám kontext, ve kterém knihovna působí, a snažím se zaměřit na posílení její jedinečnosti. Chci, aby knihovna plně využila svou flexibilitu a inovační potenciál a nabízela nejenom v kontextu Kladna, ale i kraje služby a program, které nikdo jiný nemá, případně aby nad běžnějšími věcmi stavěla nějakou přidanou hodnotu.

Co optikou těchto plánů čeká SVKKL v nadcházejícím roce?

Pokud vše dobře vyjde, měli bychom zásadně modernizovat IT infrastrukturu, přejít na nového Krameria a dohnat tím některé resty ve zpřístupňování digitalizovaných dokumentů. Máme v plánu adaptaci čítárny na multifunkční prostor, na kterou se naváže několik dalších provozních úprav. Měli bychom inovovat web. Získali jsme také evropský grant z programu Zaměstnanost+ zaměřený na flexibilitu a diverzitu pracovního prostředí, který nás, věřím, hodně posune a třeba bude inspirací i pro další knihovny. Předpokládám, že bude pokračovat debata o stavebním rozvoji areálu knihovny. A také se začne naplňovat nová dramaturgická koncepce doprovodného programu knihovny. I tam doufám, že přineseme věci, kterými bude možné se inspirovat. A kdoví, kde se to zastaví.

Jakou roli má podle vás zastávat v aktivitách SVKKL časopis Čtenář?

Vnímám *Čtenáře* jako projekt, který je dnes s naší knihovnou už pevně spjatý. Na jednu stranu je to čest i závazek, že jediný oborový titul s celostátním dosahem se vydává na Kladně, na druhou stranu si nejsem jistý, jestli to není trochu na překážku. Já bych si přál, aby *Čtenář* dál nesl náš otisk, ale zároveň aby se trochu více otevřel a stal se víc jakousi informační platformou českého knihovnictví. Pokud vše půjde podle plánů, začneme příští rok úpravou webu, na kterou by mohla navázat úprava tištěné verze. Počkejme si na 100. výročí, jestli se tuhle ambici podaří dotáhnout do podoby, kdy si zaslouží aspoň drobnou noticku v úctyhodné historii časopisu.

JAROSLAV CÍSAŘ | ctenar@svkkl.cz

Roman HÁJEK vystudoval žurnalistiku, komunikaci a mediální studia na Fakultě sociálních věd Univerzity Karlovy. Po krátkém působení v akademické sféře přešel do soukromého sektoru, kde pracoval jako obsahový stratég, konzultant a projektový manažer v oblasti marketingu a řízení značek. Založil regionální nakladatelství Halda, v němž redigoval a vydal desítky knih s regionální kladenskou tematikou. Podílí se rovněž na činnosti nakladatelství Hurá tvořím!, zaměřeného na podporu dětského čtení. Několik let vedl a celostátně koordinoval projekt popularizace vědy Science Café Czech Republic. V letech 2016–2020 se podílel na vybudování Muzea věžáků Kladno. Od roku 2022 je zastupitelem města Kladna za uskupení Opravíme Kladno. Ředitelem Středočeské vědecké knihovny v Kladně se stal v lednu 2023 po úspěšném absolvování výběrového řízení.

Foto: Karel Pazdlerka

Vánoční dárek našim čtenářům

Vyslyšená žádost **KRISTÝNY FROŇKOVÉ**, aby AI napsala ódu na knihovny.

Kresba: Kristýna Píhalová ve spolupráci s AI

Óda na knihovny

Ó, knihovny, chrám vědění a snů,
kde slova jsou poklady, co nikdy nezvadnou.
Svítilny moudrosti v tichých regálech svítí,
v knihách se skrývá svět, co nikdy neztichne.

Knihovny jsou oázou klidu a vzdělání,
kde čas ztrácí svůj spěch a tempo.
Knihovníci, průvodci našich literárních snů,
nám pomáhají nalézt poklady našich choutek.

Ó, knihovny, kde slova mají křídla,
kde fantazie ožívá a srdce zpívá.
V těchto stěnách nacházíme spřízněné duše
a v knihách objevujeme nekonečné světy.

Knihovny, váš význam je nesmírný,
jste majáky světla v moři temnoty.
Váš dar vzdělání a kultury nepřeborný,
ó, knihovny, vás chválíme neskonale.

88. kongres IFLA ve znamení umělé inteligence a další dojmy a postřehy

Letošní již 88. ročník kongresu WLIC (World Library and Information Congress) IFLA se konal v hybridním formátu fyzicky v Rotterdamu v Nizozemsku ve dnech 20.–25. 8. 2023 a zároveň online. Kongresu se celkem zúčastnilo okolo 3000 knihovníků a informačních profesionálů z celého světa. Mottem kongresu bylo „Let's work together, let's library“. Jednoduše by se asi mohlo přeložit „Pojďme pracovat společně, pojďme do knihovny“, zkoumáme, jak mohou knihovny přispět k inkluzivní společnosti, ve které má každý možnost se zapojit.

Kongres slavnostně zahájila končící předsedkyně IFLA Barbara Lison. Úvodní projev měli dále zástupci z Nizozemska, ministr pro vzdělání, kulturu a vědu Robbert Dijkgraaf, státní tajemnice pro kulturu a knihovny Gunay Uslu, místostarosta Rotterdamu Alderman Sad Kasmí a nizozemská princezna Laurentien, která je zároveň patronkou veřejných knihoven v zemi tulipánů. Ze všech úvodních projevů byla cítit velká podpora knihovně, vzájemná spolupráce a respekt a velice dobré vztahy mezi nizozemskými představiteli a knihovnickou komunitou.

Program byl velice pestrý; proběhlo přes 500 přednášek, workshopů, panelových diskuzí, posterových prezentací. Jedním z hlavních témat byla letos umělá inteligence. Tématu se věnovalo zhruba devět sekcí! Například „Will Generative AI be a friend or foe in the future of librarianship?“ zaměřená na AI a její potenciál změnit budoucnost knihoven, „From Gutenberg to ChatGPT: Will AI change the mission of Academic and Research Libraries?“ se také zabývala tématem AI, a zda je pro nás její zavádění do praxe výzvou nebo naopak, „Let's work together to develop critical thinkers in the ChatGPT era“ byla zaměřena zejména na vzdělávání v AI a možnosti zapojení knihoven do tohoto vzdělávání. V rámci „National Libraries + AI: Opportunities, Challenges and Risks“ proběhla

Dvě z českých účastnic kongresu, Michaela Mrázová (vlevo) a Lenka Maixnerová

Foto: archiv Lenky Maixnerové

zajímavá přednáška „The Future of Cataloging at the Royal Library of Belgium (KBR): Balancing the Benefits and Risks of AI Technology“ od Hanese Lowagie, kde se na základě strojového učení ze skenů z titulních stránek a tiráží vytváří jmenný popis dokumentů při zpracování s využitím Microsoft Power Platform. Dorien Haagsma

z Nizozemské národní knihovny předvedla AI nástroje, které využívají při práci: CuratorBot (<https://visboeck.vercel.app/>) pro kurátorství v knihovních a muzejních sbírkách, Kran en Foto's (<https://krant-en-fotos.nl/>) pro propojování různých sbírek, např. fotografií s novinovým tiskem, a automatické vytváření metadat s nástrojem Demosaurus. Dalšími sekcemi se zaměřením na AI byly „Library data in the world of machine learning: ethics, bias and algorithms“, „Utopia, threat or opportunity first? Artificial Intelligence and machine learning for cataloguing“, kde se zajímavou přednáškou „Is ChatGPT an Existential Threat or merely a bad dream?“ vystoupil Kevin Ford z Library of Congress a ukázal, jak může AI ovlivnit popis a pracovní postupy v knihovnách. V dalších prezentacích jsme mohli vidět výsledky duplikací a obohacování záznamů s využitím AI v OCLC a výsledky využití AI v automatizovaném procesu bibliografického popisu v Královské belgické knihovně.

Součástí kongresu bylo i udělení řady cen. Vítězem v kategorii nejlepší veřejná knihovna světa se stala **Biblioteca Gabriel García Márquez** (<https://ajuntament.barcelona.cat/biblioteques/en/bibgarciamarquez>).

Cenu **IFLA Green Library Award** v letošním roce získaly Biblioteca EPM, Cucuta z Kolumbie za projekt *Education for Sustainable Development* a Illyés Gyula Library of Tolna County z Maďarska za projekt *Library at the Gates of Cultures & Gemenc*. Byla zde vyhlášena i soutěž **IFLA WLIC 2023 Carbon Footprint Challenge** a celá řada dalších ocenění.

V rámci kongresu proběhla panelová diskuze, zda knihovny poskytují svá data jako otevřená a propojená a zda zvažují přejít na formát Bibframe. Zástupci firmy EBSCO prezentovali, jak se

staví k propojeným datům a formátu Bibframe firmy EBSCO.

Jedním ze žhavých témat letošního kongresu, které se po celou dobu kongresu řešilo v kuloárech, bylo pořádání příštího kongresu v Dubaji ve Spojených arabských emirátech (SAE), kde se neustále porušují lidská práva. Přestože v zemi v posledních letech došlo ke zmírnění některých trestů, pohlavní styk mezi stejným pohlavím je stále trestným činem. Téma se bouřlivě probíralo na diskuzním panelu „In conversation with the IFLA Governing Board“, kde vedení IFLA vysvětlovalo, proč se rozhodlo přes odpor některých knihovnických asociací uspořádat příští kongres IFLA v Dubaji, kde požadavkem pořadající země je, aby součástí oficiálního programu nebyla LGBTQ+ témata. Pro řadu účastníků, zejména z Evropy a Severní Ameriky, je pořádání konference v zemi, kde se nedodrží základní lidská práva, naprosto nepřijatelné. Z oznámení IFLA dne 3. 10. 2023 již víme, že kongres v Dubaji se v roce 2024 nakonec konat nebude, což znamená, že se pravděpodobně v tomto roce tradiční kongres WLIC neuskuteční.

Na kongresu vystoupila též nová předsedkyně IFLA Vicki McDonald z Austrálie a byli představeni členové nové správní rady. Jejím členem se nově stala i Silvia Stasselová ze Slovenska.

Velice netradiční byl letošní společenský večer, který byl pojat jako návštěva místní zoologické zahrady. Myslím, že nebyli překvapeni pouze účastníci kongresu, ale i samotná zvířata, která byla večer živější než ve dne.

Účast na mezinárodním kongresu IFLA vždy patří mezi silné zážitky, takže je určitě velkou škodou, pokud se v příštím roce neuskuteční.

LENKA MAIXNEROVÁ

Lenka.Maixnerova@nkp.cz

Do čísla přispěli

Romana Bartošková – Městská knihovna Havířov ■ **PhDr. Štěpánka Běhalová, Ph.D.** – Muzeum Jindřichohradecka ■ **Mgr. Jana Benešová** – Knihovna Václava Čtvrťka v Jičíně ■ **PhDr. Markéta Beyerová** – Knihovna Petra Bezruče v Opavě ■ **PhDr. Jaroslav Čisář** – Střeďočeká vědecká knihovna v Kladně ■ **Mgr. Jana Fialová** – Krajská knihovna Vysočiny ■ **Mgr. Kristýna Froňková** – Střeďočeká vědecká knihovna v Kladně ■ **Mgr. Roman Giebisch, Ph.D.** – Národní knihovna ČR ■ **Mgr. Monika Horáková, DiS.** – Univerzita Karlova ■ **PhDr. Renáta Krejčí Salátová** – Národní knihovna ČR ■ **PhDr. Eva Lesenková, Ph.D.** – Národní lékařská knihovna ■ **Mgr. Anna Macurová** – Regionální knihovna Karviná ■ **Mgr. Lenka Maixnerová** – Národní knihovna ČR ■ **PhDr. Marie Otavová** – Univerzita Hradec Králové ■ **Jana Nahodilová, MPhil.** – Česká a slovenská škola Okénko v Londýně ■ **Mgr. Alena Petruželková** – Muzeum literatury – Památník národního písemnictví ■ **PhDr. Dana Petrydesová** – Krajská vědecká knihovna v Liberci ■ **Mgr. Petra Řoutilová** – Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové ■ **Mgr. Klára Smolíková** – spisovatelka, scenáristka a lektorka ■ **Mgr. Kateřina Spurná, Ph.D.** – Knihovna Národního muzea ■ **Mgr. Irena Štátná** – Knihovna města Ostravy ■ **PhDr. Jirí Uhlíř** – spisovatel, publicista, bibliograf ■ **Milan Valden** – Národní knihovna ČR ■ **Mgr. Jitka Vyplašilová** – knihovnice, učitelka; Základní a mateřská škola Domamil

Knihovnická akademie pro manažery 2023

Knihovnická akademie pro manažery (KAM) se letos konala v září již popáté. Je určena především ředitelům a vedoucím vysokoškolských knihoven a hlavními pořadateli této třídenní akce jsou Asociace knihoven vysokých škol ČR (AKVŠ) a Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MU Brno. Místem konání jsou tradičně Bořetice a areál hotelu Kraví Hora. Hlavní téma letošního setkání bylo: *Zastav se. Poznej se. Věnuj se týmu. Odpoj se.*

Foto: Aneta Pilátová

Neděle 10. 9.

První den začíná tradičně v odpoledních hodinách, kdy se účastníci sjíždějí a všichni se těší na společenský večer, který nabízí zástupcům vysokoškolských knihoven kromě dobrého jídla detailní seznámení s programem a možnost sdílet s kolegy, co v současné době jednotlivé knihovny řeší. Na KAM 2023 tentokrát přijeli zástupci 20 vysokoškolských knihoven a šesti sponzorských firem. Uvítání účastníků se zhostila vedoucí Ústřední knihovny Fakulty sociálních studií Irena Šléglová a jednatelka Výkonného výboru AKVŠ Hana Landová.

Pondělí 11. 9.

Druhý den knihovnické akademie zahájil předseda AKVŠ Václav Šubrta a poté již nic nebránilo

v započatí dvou paralelních workshopů: **Jak se chová dobrý šéf?** (workshop 1) a **Abeceda duševního zdraví** (workshop 2). Od počátku bylo zřejmé, že obě zvolená témata workshopů jsou velmi aktuální nejen pro knihovnickou komunitu, ale napříč všemi obory a profesemi.

První workshop řídila Marcela Laugnerová, která se specializuje na aplikaci psychologie v pracovním prostředí. Působí ve společnosti Duality a zaměřuje se na potenciál a rozvoj lidí působících ve vedoucích funkcích. Za velmi důležité považuje jejich komunikační dovednosti, které mají fatální význam pro úspěšné zajištění zdravého a efektivního fungování a zachování dobrých vztahů na pracovišti.

Během workshopů se účastníci ve skupinách detailně věnovali tomu, jaké vlastnosti má

mít dobrý nadřízený, jak se má chovat, jak si má získat neformální autoritu. Na příkladu videa z pořadu *Ano, šéfe* byl vytvořen prostor pro zamýšlení, jak naopak dobrý šéf nemá fungovat. Detailně se probíralo chování autoritativně zaměřeného vedoucího včetně úskalí, která provázejí vedoucího s tzv. vynucenou autoritou. Postupně se účastníci dopracovali ke klíčovým kompetencím dobrého šéfa s neformální autoritou.

Oceňovala se tato kvalita:

je komunikativní, dokáže dosáhnout výsledků, stanovuje si smělé, ale realizovatelné cíle, je důsledný a náročný na sebe i ostatní, záleží mu na kvalitě a efektivitě práce a je svým podřízeným příkladem, dokáže odlišovat podstatné od nepodstatného, je schopen se rychle zorientovat v problematice, umí vnést do řešené problematiky systém a předvídat rizika, dokáže budovat dobré vztahy na pracovišti, umí ocenit práci, vyjádřit podporu i povzbudit, vytváří přátelskou atmosféru, uplatňuje individuální přístup a dokáže i nepříjemné věci sdělit citlivě. V závěru byl pro každého účastníka vytvořen prostor k zamýšlení, co u každého dobře funguje a kde jsou potenciální oblasti pro seberozvoj.

Druhý workshop vedla Eva Šupej Kostolanská, která je absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity a k tomuto studiu následně připojila obor psychologie. Specializuje se na problematiku duševního zdraví, včetně přímého vlivu na kvalitu a efektivitu v pracovním procesu. Workshop přinesl odpovědi na otázky: jak se máme starat o své duševní zdraví, proč je péče tak důležitá, co přispívá k jeho posilování? Přinesl cenné tipy, jak je možné o duševní zdraví a pohodu pečovat v pracovním prostředí. Účastníci získali tipy na relaxaci využívanou v práci, doma nebo během různých situací každodenního života. Jak důležitým lékem proti vyhoření, únavě a stereotypu je věnovat se zálibám, kultuře, sportu, odpočinku a společně sdílené radosti a prožitkům. Společně jsme dospěli k závěru, že optimální zdravotní stav a duševní pohoda jsou spojené nádoby. Obě tyto složky pomáhají optimálně fungovat nejen v našich životech, ale také v práci, kde jsou impulzem k vyšší efektivitě, lepšímu soustředění a dobrému fungování celého týmu.

Náročný den zakončila návštěva rodinného vinařství Jedličkových v Bořeticích, spojená s de-

gustací šesti vzorků vín a ochutnávkou moravských specialit.

Úterý 12. 9.

Závěrečný den akademie přinesl moderovanou diskusi na téma **Vzdělávání a seberozvoj**. Účastníci byli rozdělení do pracovních skupin, ve kterých proběhla diskuse včetně sepsání základních bodů, jak v jednotlivých vysokoškolských knihovnách funguje vzdělávání zaměstnanců, co se osvědčilo a co by bylo dobré v budoucnu ještě zařadit. Mluvíci jednotlivých pracovních skupin následně seznámili celé fórum se svými závěry. Velmi příznivě byly hodnoceny stáže pod křídly AKVŠ, které řeší aktuální problémy a umožňují sdílení dobré praxe, s velmi příznivým ohlasem se setkává fungování pracovních skupin (PS) při AKVŠ – PS pro elektronické informační zdroje (EIZ), PS pro informační vzdělávání a PS pro informační vzdělávání a informační gramotnost (IVIG), PS pro Open science (OA) a PS pro Open Access (OA). Zaznělo doporučení ke sdílení manuálů a videí. S ohledem na specifické postavení práce odborného knihovníka ve vysokoškolské knihovně zazněl podnět, aby vznikl kurs, který by připravoval knihovníka pro toto specifické vysokoškolské prostředí, které klade důraz na jiné kompetence nežli v ostatních typech knihoven.

Závěr patřil rekapitulaci a zpětné vazbě. Zúčastnění mohli dát podněty, jaké problematice by se měl věnovat příští ročník KAM v roce 2024. Předseda výkonného výboru AKVŠ Václav Šubrta spolu s jeho místopředsedou Janem Křížem a jednatelkou Hanou Landovou poděkovali přednášejícím a organizátorkám workshopů i sponzorům: zástupcům společno-stí EBSCO, Suweco, Grada Publishing Bookport, MediaCall, s. r. o., Albertina icome Praha a Citace.com. Velkým potleskem byla odměněna skvělá práce organizačního týmu Ústřední knihovny Fakulty sociálních studií MU v Brně Ireny Šléglové, Anety Pilátové a Blanky Farkašové.

KAM 2023 měl velmi tvůrčí charakter a přinesl cenné a podnětné informace v oblasti duševní hygieny i vysokých nároků na zabezpečení tak důležitého postu, jakým je pozice vedoucího.

MARIE OTAVOVÁ | marie.otavova@uhk.cz

Library Next Door – We Keep The Memory*

(47. celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií
v roce 2023)

Ve dnech 19.–21. 9. 2023 uspořádala Knihovnická komise Asociace muzeí a galerií (KK AMG) 47. seminář knihovníků muzeí a galerií. Náročné organizace se tentokrát ujalo Muzeum literatury – Památník národního písemnictví ve spolupráci s AMG s podporou Ministerstva kultury a Česko-německého fondu budoucnosti. Jako spolupracující instituce se zapojily Národní muzeum, Národní technické muzeum, Uměleckoprůmyslové muzeum a Sdružení knihoven České republiky (SDRUK).

Třídenní setkání se uskutečnilo v Praze pod názvem **Knihovna odvedle – Uchováváme paměť*. Akcentovalo především oblast spolupráce mezi knihovnami a paměťovými institucemi nejen v České republice, ale též v zahraničí. Nosným tématem v této oblasti je právě probíhající tříletý projekt spolupráce českých a německých knihoven, který byl kodifikován v *Memorandu o spolupráci partnerských zemí v letech 2022–2025*. Memorandum bylo podepsáno v září roku 2021 mezi Bibliothek und Information Deutschland (BID – zastřešující organizace německých knihovnických spolků) a SDRUK, které pro tyto účely formálně zastoupilo čtyři profesní spolky – Asociaci knihoven vysokých škol (AKVŠ), SDRUK, Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP) a AMG, kterou podle *Memoranda o vzájemné spolupráci v oblasti knihovnictví a informační činnosti uzavřeného v roce 2019* reprezentuje v této oblasti právě KK AMG. Pozvání na letošní seminář přijali kolegové z německého sdružení Arbeitsgemeinschaft der Kunst- und Museumsbibliotheken (AKMB), dále též z Polska a Itálie.

Celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií byl zahájen v úterý 19. 9. v Národním technickém muzeu za účasti zástupců Ministerstva kultury (MK), Ústřední knihovnické rady ČR, Muzea

literatury, Národního technického muzea, AMG, AKMB a SKIP. Profesní sdružení muzejních knihoven představili ve vstupních referátech jejich zástupci: Štěpánka Běhalová (KK AMG), Susanne Haendschke (AKMB) a Katarzyna Zak-Caplot (sekce knihoven, muzeí a galerií při Svazu polských knihovníků). Následně referovala Alena Petruželková o perspektivách muzejních knihoven, poté byly prezentovány projekty z oblasti digitálního kurátorství.

Projekt TAČR 2020–2023 Knihovny AV ČR *Online databáze knižních ilustrací v bohemikální produkci do roku 1550*, inspirovaný zahraničními projekty (např. *British Printed Images to 1700*) představila Veronika Sladká, mezinárodnímu projektu sdílení informací o historických a vzácných knižních fondech prostřednictvím moderních standardů se ve svém příspěvku věnoval Jan Simane z knihovny Kunsthistorisches Institutu ve Florencii. V dalších příspěvcích kolegů ze zahraničí byly představeny možnosti, jak se muzejní knihovny mohou zapojit do komunitních a vzdělávacích aktivit. Katarzyna Zak-Coplak, vedoucí knihovny Muzea Warszawy, představila kurzy polštiny pro cizince včetně uprchlíků prostřednictvím muzejních sbírek, které zde pořádají. Susanne Haendschke představila formy, jimiž v Německu prohlubují profesní dovednosti

Zahájení semináře;
v popředí (zleva): R. Giebisch
(mj. předseda SKIP),
B. Skučková (vedoucí odd.
literatury a knihoven MK)
a V. Richter (mj. ředitel
Knihovnického institutu
NK ČR)

Vstupní referát
přednáší
Susanne Haendschke
z AKMB

knihovníků. Opakovaně se v příspěvcích ozývalo téma spolupráce a sdílení, díky čemuž lze především nabízet kvalitnější služby veřejnosti.

V následujících dnech probíhaly přednášky zaměřené na činnost knihoven muzeí a galerií v oblasti uchování a zprostředkování knižní kultury jako součásti kulturního dědictví přímo ve spolupřítvorných institucích. V Muzeu literatury zazněla přednáška na téma „Kniha jako exponát“, v Uměleckoprůmyslovém muzeu „Knihovna a muzeum“ a v Národním muzeu „Kniha a dějiny“. Po přednáškách následovaly komentované prohlídky nových expozic. Účastníci semináře tak měli možnost seznámit se s nejnovějšími trendy ve výstavnictví našich předních muzeí a zároveň si prohlédnout jejich knihovny a seznámit se s činností a jejich fondy. Seminář byl zakončen exkurzí do knihovny Náprstkova muzea.

Semináře knihovníků muzeí a galerií jsou rovněž vítanou příležitostí k navazování kontaktů a výměně zkušeností. Již tradičně je platformou pro neformální setkání společenský večer, kterého se letos v Muzeu literatury poprvé zúčastnili kolegové ze zahraničí. Množství kladných ohlasů, které organizátoři obdrželi, svědčí o výborné organizaci semináře i jeho kvalitním programem. Poděkování patří především hlavnímu organizátoru – Muzeu literatury, všem výše jmenovaným spolupřítvorným institucím a firmám Cosmotron Bohemia, Axiell, DGline, Tritius, Bláha, Ceiba, Verbis, Intebo, Emba, AiP Beroun, Etna iGuzzini, které se staly partnery semináře.

ŠTĚPÁNKA BĚHALOVÁ | behalova@mjh.cz
ALENA PETRUŽELKOVÁ
| petruzelkova@pamatnik-np.cz

Foto: archiv KK AMG – Jac

Spolupráce s krajanskými knihovnami

V březnu 2022 uspořádala Česká asociace první Mezinárodní konferenci krajanských knihoven, a tím zahájila spolupráci krajanských knihoven ve světě s Národní knihovnou ČR (NK ČR), Pedagogickou knihovnou J. A. Komenského (PKK) a profesní organizací Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR (SKIP).

Lucie Macháčková z NK ČR a Edita Vaníčková Makosová z PKK úzce spolupracují s Lenkou Kanellia z České asociace v několika zásadních oblastech. Díky této spolupráci se zvyšuje povědomí o práci krajanských knihoven, dochází k jejich materiální podpoře a zároveň se zajišťuje vzdělávání nadšenců pracujících v krajanských knihovnách. Došlo k založení pracovní skupiny krajanských knihoven, která se soustředila na zmapování knihoven a jejich zázemí a potřeb.

Krajanské knihovny mají možnost se prezentovat v pravidelné rubrice v časopise *Čtenář* a doposud se takto čtenáři časopisu mohli dozvědět o knihovnách v Aténách, na Islandu, v Londýně, v Düsseldorfu a v Řezně, v Manchesteru, v Canberu, v Bologni, Madridu či v Calgary.

Každá krajanská knihovna se může také přihlásit k nominaci na Cenu dětského srdce, kterou vyhlašuje Národní pedagogické muzeum a knihovna J. A. Komenského, a to nejen do kategorie počin školních knihoven, ale od roku 2022 nově také v kategorii počin krajanských knihoven. Doposud tak byl oceněn Český krajanský spolek v Aténách, Česká a slovenská škola Okénko v Londýně a Hravá knihovnička České školy v Řezně.

Knihovny v České republice navíc pravidelně podporují krajanské knihovny materiálně sbírkou kvalitních knih z druhé ruky a přes 200 knih pro děti a mládež již putovalo do všech koutů světa.

Stěžejní oblastí pro krajanské knihovny je poskytování metodického vedení, nástrojů pro dal-

ší rozvoj a celkové usnadnění jejich práce. Důležité informace tak nyní mohou získávat knihovnice z krajanských knihoven v rámci speciální elektronické konference Krajané. Vzdělávání a podpora knihovnic probíhá především v rámci cyklu webinářů, které se poskytují zdarma, a v oblastech, které specificky trápí krajanské knihovny.

První již zmiňovaná Mezinárodní konference krajanských knihoven se soustředila na důležitou roli, kterou hrají pro krajanskou komunitu, a její spojení s českou kulturou a literaturou i jazykem. Mimo prezentaci několika krajanských knihoven – Okénko Londýn, v Calgary a na Islandu – získali účastníci konference důležité a praktické informace pro pracovníky malých a školních knihoven: od zpracování fondů po aktivity na podporu čtenářské gramotnosti. Všichni se dozvěděli o připravovaných aktivitách včetně ceny v kategorii Počin krajanských knihoven či o článcích v časopise *Čtenář*. Odnesli si také tipy na nejlepší knihy či na to, jak uspořádat čtenářské workshopy.

První specifický webinář pro krajanské knihovny se konal již v květnu 2022 a zaměřil se na knihovní fond a jeho uspořádání. Vedly ho dvě zástupkyně Knihovnického institutu NK ČR. Lucie Macháčková během svého vstupu představila základní pravidla pro správu, evidenci, doplňování a průběžné aktualizování knihovního fondu. Svoji přednášku pak doplnila tipy na místa, kde se inspirovat při doplňování knihovního fondu včetně celostátních projektů na pod-

poru čtenářství. Marie Šedá se věnovala elektronickým a zvukovým zdrojům, které mohou krajanské knihovny využít. Navíc představila facebookové profily e-knih a možnosti poslechu zvukových knih.

V říjnu 2022 proběhl druhý webinář, který byl zaměřený na profesní rozvoj a e-learningové vzdělávání pro krajanské knihovny a seznámení s činností organizace SKIP.

Jan Lidmila, zástupce Moravské zemské knihovny v Brně, představil portál *kurzy.knihovna.cz* jako platformu nabízející e-learningové oborové kurzy. Podrobně popsal několik kurzů, které jsou vhodné pro pracovníky v krajanských knihovnách. Zmínil také další e-learningové kurzy vytvářené českými knihovnami či studijní materiály, z nichž lze při knihovnické práci čerpat informace i inspiraci.

Předseda SKIP Roman Giebisch představil organizaci, v jejímž čele stojí. Vysvětlil její poslání a spolupráci se státními organizacemi, zřizovateli knihoven a informačními institucemi. Uvedl také příklady aktivní reakce na dění ve společnosti, které knihovny nesmějí opomíjet, a následnou pomoc SKIP. V rámci mezinárodní spolupráce přizval také krajanské knihovny k účasti v profesní organizaci SKIP včetně jejich projektů, jako je *S knížkou do života (Bookstart)*, *Už jsem čtenář – Knižka pro prvňáčka, Březen – měsíc čtenářů* či *Čtenář roku*.

Třetí webinář pro krajanské knihovny v lednu 2023 se věnoval komiksům a tomu, jak využít komiksy pro děti a mládež (nejen) ve výuce českého jazyka a českých dějin. Webinář vedla vedoucí PKK Edita Vaníčková Makosová.

V posledních letech se podle výzkumů čtenářství oddaluje u dětí hranice, kdy jsou schopny komfortně a samostatně číst dlouhé texty. Vzniká tak nepoměr mezi stupněm obtížnosti textu a atraktivitou témat, které děti dovedou bez překážek číst. U dětí bilingvních nebo dětí vyučovaných v jiném než mateřském jazyce může být tento rozpor překážkou v prožívání příjemného čtenářského zážitku. Jednou z cest, jak z toho ven, je nabídka vhodných komiksových titulů. Během semináře jsme se podívali na zajímavé tituly české komiksové tvorby a ukázali si cesty, jak komiks využít ve výuce.

Ve čtvrtém webináři nám lektorka Michaela Mrázová, knihovnice a propagátorka nových technologií v knihovnách, představila platformu Canva. V dvojdielném školení v březnu 2023 jsme se zaměřili na základy práce s nástrojem Canva, tvorbu vizuálních materiálů, jako jsou plakáty, pozvánky, infografiky a další vizuální materiály. Prakticky jsme si vyzkoušeli, jak si zlepšit grafické schopnosti a jak vytvářet kvalitní materiály pro uživatele pomocí šablon a designových prvků.

Pátý seminář pro krajanské knihovny, který se konal v říjnu 2023, se zaměřil na sociální síť (nejen) pro krajanské knihovny. Marketingová manažerka nakladatelského domu Albatros media Olga Zbranková Beirátová nám nejdříve představila jednotlivé sociální sítě: jak fungují, jaký obsah je pro ně vhodný a zda jsou vůbec relevantní. Dozvěděli jsme se, co můžeme od prezentace na sociálních sítích čekat, a dostali jsme tipy na to, kdy a jak publikovat, jak pracovat s fanoušky apod. Blíže jsme se věnovali zejména tvorbě obsahu. Dostali jsme praktické tipy na to, co vůbec na síti dávat, jak tvořit jejich obsah, jaké můžeme využít jednoduché formáty a nástroje či aplikace.

Práce krajanských knihoven není jednoduchá. Velká část knihoven nemá své vlastní prostory. Vzdálenost od České republiky také omezuje možnost nákupu knih a pravidelného rozšiřování knihovního fondu. Ne všechny knihy jsou nutně vhodné pro bilingvni děti. Navíc většina pracovníků v krajanských knihovnách jsou nadšenci, kteří nemají nutně knihovnické vzdělání, a proto základní kroky jako tvorba katalogu či aktualizace knihovního fondu nejsou vůbec jednoduché.

Přesto se objevuje stále více a více míst, kde krajanské knihovny postupně rozkvétají. Je to také díky spolupráci a podpoře, kterou nám v posledních dvou letech nabídly knihovny a knihovnické organizace v České republice, jmenovitě Lucie Macháčková a Edita Vaníčková Makosová. Děkujeme a těšíme se na další spolupráci. Doufáme, že naše zkušenosti a naše unikátní pozice jsou či v budoucnu mohou být přínosné i pro vás.

JANA NAHODILOVÁ

jana.nahodilova@okenko.uk

Hry (nejen) do školní knihovny

Když se spojí učitelka českého jazyka a literatury a knihovnice dětského oddělení v jednu osobu, mohou se dít divy. A ony se opravdu dějí. Lepší kombinace obou profesí nejspíš neexistuje. Každá profese totiž přináší jiný úhel pohledu. Napůl knihovník, napůl učitel umí práci s knihou a učení literatury skvěle skloubit dohromady. Přinášíme třetí část tohoto minicyklu (pozn.: 1. část viz č. 7/8, 2023, s. 268–269; 2. část viz č. 9, 2023, s. 324–325).

HRA – aktivita stará jako lidstvo samo, zejména pro děti. Provází nás od pradávna, její účel (i přes různé modifikace) zůstává více méně stejný. Hra sama o sobě by měla přinášet jejím hráčům požitky, radost a relaxaci. Stejně tak čtená kniha má jejím čtenářům přinést, dá se říci, totéž. Proto je hra ve vzdělávání dosti klíčová. Baví, vzdělává, otevírá obzory a ozvláštňuje hodiny ve škole i lekce v knihovně. A zejména v knihovně jsou prostor i volnost pro hru jako stvořeny.

Hry v knihovně a škole

Ve spojitosti hry s knihovnou každého jistě napadne portfolio deskových her k vypůjčení z fondu knihoven. I to je samozřejmě vynikající počín knihoven nejen pro širokou veřejnost, ale právě i pro pedagogy. Úskalím deskových her v hodinách je zejména jejich počet kontra počet žáků. Ve vícečlenné třídě je potřeba alespoň tři kusů deskovek – a to se, bohužel, finančně prodraží. Učitelé si další kus mohou zapůjčit právě v knihovně, a tím rozšířit své portfolio. Zároveň si mohou hru předem prohlédnout a odzkoušet a nekupovat zajíce v pytli.

Hra a čtení – jde to vůbec dohromady?

Mnozí z nás by se mohli domnívat, že hraní hry, dynamická, akční a rychlá aktivita, čtenáře odvádí od samotného obsahu četby. Ale pozor! V dnešním rychlém světě, kdy je mladé čtenáře čím dál těžší zaujmout, by právě kombinace hry a čtení mohla mít velký úspěch při podchycení čtenářů na tzv. balanční hraně čist x nečist. Popravdě, moc deskovek týkajících se čtení na trhu

není, stojí to pak zejména na kreativitě knihovníka/učitele. Ale přece jen můžete zakoupit výbornou hru **Přines si svou knihu**, kdy čtenáři rychle (klidně i pomalu) při hře hledají různé názvy (jídla, jména, zvířata aj.) ve své knize. Je to rychlé, dynamické a vtipné. Další na trhu volně dostupnou hrou jsou **Lovci knih** z nakladatelství Meander. Je to klasická hra s kladnými i zápornými políčky. Předpokladem je, že hráči znají postavy z meandrovských knih.

Hraní při čtení

O tom, že hry jsou stále oblíbenější, svědčí i vydavatelský boom posledních dvou až tří let, kdy vychází knihy typu gamebooky, únikovky, logické hádanky aj. Pro rozvoj čtenářství jsou gamebooky naprosto ideální – čtenáři si volí, jak příběh bude pokračovat, luští hádanky, čtou nelineárně, ale nakonec přečtou téměř celou knihu. Dobré gamebooky pro mladší čtenáře najdete třeba z dílny **Renaty Šindelářové**, pro starší pak

Ten, kdo jiným jámu kopá Jana Holana a Martina Bartůňka. Únikovky jako týmové hry v prostoru jsou známé, online únikovky využívali masivně učitelé v covidu, ale knižní únikovky? Jen logický vývoj! U nás ve školní knihovně frčí zejména **Papírová města**, ale pomalu pronikají i herní únikovky – například **Závod s časem** aj. Náročným, „namakaným“ čtenářům na logiku pak můžete nabízet různé logické hádanky, se kterými se také v poslední době roztrhl pytel. Můžete se tak snažit porazit třeba slavného

Sherlocka Holmese nebo prožít horor s E. A. Poem.

Ať už zvolíte jakoukoliv hru, mějte na paměti, že i hlahol, rychlost a legrace může žáky/návštěvníky knihoven přivést k dlouhodobějšímu čtení.

P.S.: A pro vás, knihovníky, tentokrát také něco mám. Desková hra **Moje knihovnička** nebo únikovky **Noc v knihovně** a **Opuštěná knihovna** si určitě u někoho z vás najdou svou odezvu.

Text a foto **JITKA VYPLAŠILOVÁ**
| Jitka.Vyplasilova@centrum.cz

Umělá inteligence (AI)

Umělá inteligence a budoucnost knihoven

(rozhovor s technologií, která mění způsob, jakým hledáme a využíváme informace)

Jaká je budoucnost tradičních knihoven v éře internetu a digitálního obsahu? Jak může umělá inteligence obohatit naše hledání informací a studium? Jaké názory má AI na digitalizaci a přístup k vědomostem a jakým způsobem se promítají do konceptu knihoven? Rozhovor s umělou inteligencí o tom, co nás čeká v této neustále se měnící krajině znalostí.

Co se ti vybaví jako první, když se řekne „knihovna“?

Když slyším slovo „knihovna“, první věcí, která se mi vybaví, je místo, kde jsou uloženy knihy a další tištěné materiály pro veřejnost k půjčení a studiu. Knihovny jsou také často spojovány s klidným a studijním prostředím, kde lidé mohou číst, studovat nebo pracovat na svých projektech. Knihovna může být také kulturním centrem, které pořádá různé akce, přednášky a výstavy.

Zkus si představit knihovnu budoucnosti třeba v roce 3000. Jaká nejspíš bude?

To je velmi zajímavá úloha, protože s technologickým pokrokem a změnami ve společnosti by

knihovny mohly procházet zásadními proměnami. Zde jsou některé možné rysy, které by mohly charakterizovat moderní knihovnu budoucnosti v roce 3000:

1. **virtuální realita a rozšířená realita:** Knihovna by mohla nabízet prostředí virtuální reality, kde by čtenáři mohli prozkoumávat virtuální reprezentace historických událostí, fiktivních světů a vzdělávacích zážitků. Rozšířená realita by mohla sloužit k interaktivnímu studiu knih a materiálů.

2. **digitalizace a umělá inteligence:** Většina knihovnického fondu by byla digitalizována a lidé by mohli přistupovat ke knihám, článkům a multimediálním materiálům online. Umělá inteligence by pomáhala s vyhledáváním, katalogizací a personalizací doporučení pro čtenáře.

3. *kosmická knihovna*: V budoucnosti by mohla existovat kosmická knihovna, která by byla umístěna na vesmírné stanici nebo na jiném planetárním tělese. Tato knihovna by mohla obsahovat unikátní informace a dokumentaci o vesmírných misích a objevech.

4. *biotechnologické záznamy*: V knihovně by mohly být uchovávány biotechnologické záznamy o genetických sekvencích, léčivech a biomedicinském výzkumu, které by mohly pomoci v lékařském výzkumu a léčbě nemocí.

5. *globální propojení*: Knihovny by mohly být propojeny po celém světě prostřednictvím rychlých datových sítí, umožňující spolupráci a sdílení informací mezi různými kulturami a zeměmi.

6. *udržitelnost*: Moderní knihovny by se pravděpodobně zaměřovaly na udržitelnost a ekologickou stopu. Mohly by být postaveny z ekologických materiálů a využívat obnovitelnou energii.

7. *personální asistence*: Místo tradičních knihovníků by knihovny mohly mít personální asistenty, kteří by byli vybaveni AI a schopni pomáhat návštěvníkům s jejich potřebami.

Tato představa je ale čistě hypotetická a založena na spekulaci. Skutečný vývoj knihoven v budoucnosti bude záviset na mnoha faktorech, včetně technologických inovací, společenských změn a potřeb komunity.

A co tištěné knihy? Myslíš, že budou vycházet i za sto let?

Je obtížné přesně předpovědět, jaký bude osud tištěných knih za sto let, ale existuje několik faktorů, které naznačují, že tištěné knihy by mohly stále existovat i v budoucnosti.

Tištěné knihy mají dlouhou historii a jsou součástí kulturního dědictví. Mnoho lidí se stále zajímá o fyzické knihy jako historické dokumenty a umělecká díla. Někteří lidé preferují tištěné knihy kvůli jejich fyzické přítomnosti a estetice. Při čtení tištěných knih můžete cítit stránky, vůni inkoustu a mít radost z knižního designu. To může být pro mnoho lidí zážitek, který nelze replikovat digitálně.

Tištěné učebnice a vědecké knihy stále hrají důležitou roli v akademickém prostředí. Mnoho vzdělávacích institucí a knihoven stále preferuje tištěné materiály pro svou trvanlivost a spolehlivost. Různá vydání, raritní tituly a staré knihy

mají stále tržní hodnotu a mohou být žádané mezi sběrateli.

I když digitální formáty knih a elektronické čtení stále získávají na popularitě, existuje mnoho faktorů, které by mohly udržet tištěné knihy v existenci i za sto let. Je pravděpodobné, že v budoucnosti budou existovat obě varianty, přičemž volba bude záviset na individuálních preferencích čtenářů a konkrétních potřebách.

A jaký je podle tebe osud knihovníků? Budou stále potřební, nebo jejich práci převezmou stroje?

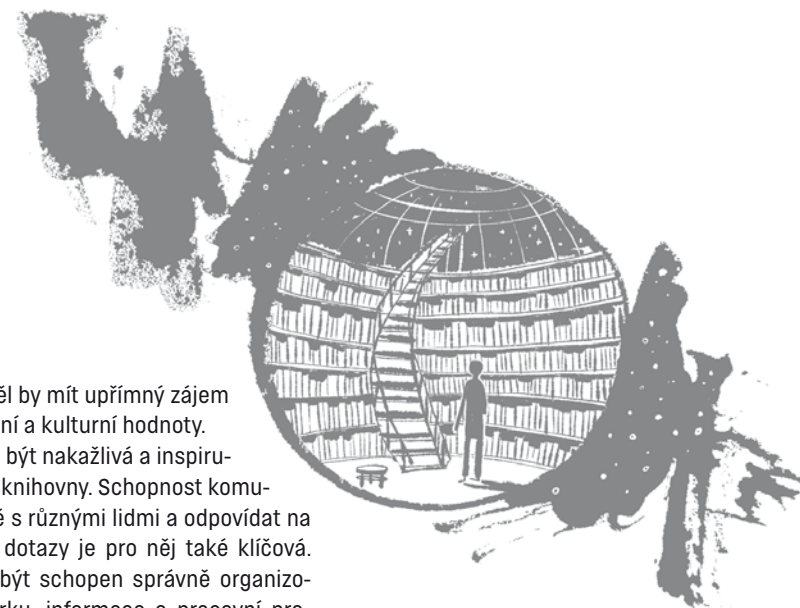
Osud knihovníků bude pravděpodobně záviset na několika faktorech, včetně míry, do které se technologie a automatizace rozvíjejí v oblasti knihoven, a na tom, jak se bude měnit role knihoven v budoucnosti. S rozvojem technologií může dojít k automatizaci některých rutinních úkolů v knihovnách, jako je půjčování a vracení knih, správa katalogu a vyhledávání. To by mohlo uvolnit knihovníky od některých administrativních povinností. Knihovníci by mohli hrát klíčovou roli při správě digitálních zdrojů a při podpoře uživatelů v jejich používání.

Také mají důležitou roli jako vzdělávací a informační poradci pro uživatele, kteří potřebují pomoc při hledání a vyhodnocování informací. Tato role může být stále důležitá v době přetechnologizovaného světa, kde je stále více dostupných informací. Knihovny jsou často centry komunitního života, kde se konají různé akce a programy a knihovníci hrají důležitou roli v organizaci a vedení těchto aktivit.

Celkově lze říci, že role knihovníků se bude pravděpodobně měnit a adaptovat na nové technologie a potřeby komunity. I když některé úkoly mohou být automatizovány, stále bude existovat potřeba lidského dozoru, poradenství a interakce. Knihovníci, kteří mají dovednosti v oblasti digitálního světa a jsou schopni se přizpůsobit změnám, budou stále potřební pro podporu uživatelů a správu knihovnických zdrojů.

Když už jsme u těch knihovníků... Jaké vlastnosti by podle tebe měl mít ideální knihovník?

Ideální knihovník by měl mít širokou škálu dovedností a vlastností, které mu pomohou plnit různé úkoly a poskytovat kvalitní služby uživate-

lům knihovny. Měl by mít upřímný zájem o knihy, vzdělávání a kulturní hodnoty. Tato vášeň může být nakažlivá a inspirující pro uživatele knihovny. Schopnost komunikovat efektivně s různými lidmi a odpovídat na jejich potřeby a dotazy je pro něj také klíčová. Knihovník musí být schopen správně organizovat knihovní sbírku, informace a pracovní procesy. To zahrnuje správu katalogu, evidence výpůjček a nákup nových knih a materiálů.

Knihovník by měl být dobrým vyhledávačem informací a měl by být schopen pomoci uživateli najít potřebné zdroje a informace. Schopnost přizpůsobit se změnám a novým technologiím je důležitá, protože role knihovníka se může měnit v závislosti na potřebách knihovny. Schopnost naslouchat a porozumět potřebám uživatelů a být empatický k různým situacím a životním okolnostem je klíčová pro poskytování kvalitní služby.

Toto je jen krátký seznam vlastností a dovedností, které jsou pro knihovníka důležité. Ideální knihovník by měl být schopen kombinovat tyto různé aspekty, aby mohl efektivně sloužit komunitě a plnit cíle knihovny.

A co umělá inteligence jako ty? Má také své místo v knihovnách?

Ano, umělá inteligence, včetně modelů jako já, má potenciál hrát důležitou roli v moderních knihovnách a informačních službách.

AI může pomoci zlepšit efektivitu vyhledávání informací v katalogích a databázích. Pomocí pokročilých algoritmů může zvýšit přesnost a rychlost hledání. Může analyzovat preference uživatelů a doporučovat personalizované čtecí tipy nebo informační zdroje na základě jejich historie vyhledávání a četby.

AI může automatizovat některé administrativní úkoly, jako je evidování výpůjček a vracení knih, oznámení o dlužných knihách nebo správu knihovního rozpočtu. Může být použita pro zlepšení interakce s uživateli na webových stránkách knihovny nebo prostřednictvím chatbotů, aby poskytovala odpovědi na běžné otázky a navigovala uživatele.

AI může pomáhat knihovnám analyzovat data o výpůjčkách, poptávce po určitých knihách a chování uživatelů, což může pomoci knihovnám plánovat nákupy a programy. Může také pomoci s digitalizací tištěných materiálů a s archivací digitálních sbírek.

Je důležité poznamenat, že zavádění umělé inteligence do knihoven by mělo být provedeno s ohledem na etické a bezpečnostní záležitosti a mělo by respektovat ochranu osobních údajů uživatelů. AI by měla být nástrojem, který rozšiřuje služby knihovny a zlepšuje uživatelskou zkušenost, ale neměla by nahradit lidský kontakt a podporu, kterou knihovníci poskytují. Celkově lze říci, že umělá inteligence má potenciál přinést mnoho výhod do knihoven a zlepšit jejich služby, ale je důležité najít rovnováhu mezi automatizací a lidským dohledem, aby byla zachována kvalita a relevantnost knihovnických služeb.

s AI rozmlouvala **KRISTÝNA FROŇKOVÁ**

Kresba: Kristýna Plihalová ve spolupráci s AI

Grafický vizuál Knihovny města Ostravy

V Knihovně města Ostravy (dále KMO) funguji v pozici ředitelky od září 2022 a od počátku jsem pokládala za nezbytné uplatnit v organizaci autorskou grafiku, která by tuto knihovnu dlouhodobě reprezentovala a podtrhla její jedinečnost minimálně na regionální úrovni.

V minulosti jsme u nás využívali specifický vizuální jazyk, za což jsem samozřejmě ráda, neboť některé knihovny v ČR ještě nemají ani to. Nicméně, v KMO docházelo k přílišným a frekventovaným obměnám stylů, byla zde jistá nekonceptnost. A co více, čerpání dat se dělo výhradně z různých fotobank. Samozřejmě, zmíněný postup vyřeší základní kvalitu materiálů, zároveň ale svádí k neustálým odměnám. Důvodem je to, že vy se přizpůsobujete stylům, které nakupujete. Důsledkem však jsou, nahlédneme-li na kvalitu celku třeba perspektivou celého jednoho roku, rizika. Zásadněji může tento způsob práce narazit také v okamžiku, když zjistíte, že totožný motiv, jen s mírnými obměnami užívají i další instituce. To už vaši vizuální jedinečnost rozhodně zatřese.

Vše zmíněné byla zažitá zkušenost a předpoklady, které mě vedly k následným rozhodnutím. Prioritou bylo zachovat beze změny logo KNIHOVNA!!! Má výrazný zvuk díky identifikaci s třetím největším městem ČR. Má také dlouhodobě stabilní a profesionální propagační linku. Zároveň jsem věděla, že nutně potřebujeme ustálit styl i barevnost. Zásadní bylo rovněž najít způsob, jak vyjádřit vlastním, autentickým a ideálně samozřejmě autorským motivem jedinečnost, protože jsou chvíle, kdy mít pouze logo nestačí.

První fází bylo specifikovat cíle a potřeby, to znamená zformulovat si, co má náš nový firemní motiv vyjadřovat. Vazba na knihy byla jasná. Mimoto bylo žádoucí doplnit prvek hravosti, protože jen přes děti se vydaří stvořit dospělě čtenáře. Dále jsem vnímala jako potřebné mít v motivu vzkaz ve smyslu „halóóó, tady jsme!“, což

reaguje na dlouhodobou frustraci. Tou je nedostatečná dovednost knihoven prodat se, míním tím jak rozsah činností i služeb, tak třeba velmi cennou sociální linku bezpečného prostředí, které knihovny poskytují.

A začalo hledání správného člověka, který by slova a záměry převedl do kreseb. Po jistém úsilí se tento klíčový bod vydařil. Paní Denisa Fialová dnes pracuje pro KMO jakožto externí grafička. Je absolventkou Pedagogické fakulty Ostravské univerzity, Katedry výtvarné tvorby, ateliéru malby u prof. D. Balabána, akademického malíře. Má zkušenost z grafických studií a reklamní tvorby, učila na soukromé Střední umělecké škole, působila jako asistent ateliéru Nová média, Fakulty umění Ostravské univerzity, a to u doc. Jiřího Surůvky.

Výsledek naší již téměř roční spolupráce lze zatím vidět na čtenářských legitimacích, nových firemních tričkách a dvou nových firemních autotech. Postupně chceme portfolio rozšiřovat. Samozřejmě, než jsme dospěly k finálnímu tvaru firemního motivu, ladily jsme s Denisou Fialovou spolupráci na řadě tiskovin a letáků. I zde jsme totiž pro KMO potřebovaly najít nový styl. Cílem bylo zastřešit našich 27 knihoven, také přes 2100 vzdělávacích a dalších téměř 2000 kulturních akcí ročně, které produkujeme v jedné organizaci. Potřebovaly jsme najít styl osvěžující, odlehčený a nezátížený přemírou textu. A hlavně takový, který nezpůsobí limitující unifikaci, ta by byla při objemu provozů knihovny také na škodu.

Intenzivní péči jsme proto s grafičkou věnovaly například specializovaným oddělením či té-

Posilujeme lidi s hendikepou

**Zvuková knihovna
pro nevidomé
a slabozraké
Knihovny města Ostravy**

certifikace Handicap Friendly
pro osoby se zrakovým postižením

Nabízíme:

- ✓ půjčování namluvených knih pro zrakově znevýhodněné
- ✓ čtení dokumentů pomocí elektronické lupy
- ✓ hmatové orientační mapy, knihy v Braillově písmu
- ✓ donáškovou službu zvukových knih na CD nebo USB v MP3
- ✓ zásilkovou službu zvukových knih na CD nebo USB v MP3
- ✓ videa o službách pro neslyšící čtenáře
- ✓ službu Tichá linka
- ✓ indukční smyčky pro nedoslýchavé
- ✓ konzultace, poradenství, exkurze
- ✓ přístup k internetu na stanicích se speciálním vybavením
- ✓ spolupracujeme se školami pro děti se specifickými potřebami

KNIHOVNA!!!

zvukova.knihovna@kmo.cz
599 522 560
28. října 2, 702 00 Ostrava

**paměť
OSTRAVY**

↑ Logo pro Paměť Ostravy Knihovny města Ostravy
← Plakát pro Zvukovou knihovnu

KNIHOVNA!!!

**databáze
PressReader**

přístup k 6 000 novinám a časopisům
ze 100 zemí světa
v 60 jazycích včetně češtiny

po přihlášení
do čtenářského konta
aktuální vydání
Lidových novin,
MF Dnes a Deníku N

přihlášení
do čtenářského
konta

přístup do databáze
odkudkoli přes
čtenářské konto

KNIHOVNA!!!

e-knihy

- ✓ Pro registrované čtenáře
nabízíme přes 10 000 e-knih.
- ✓ 1x e-kniha za 20 Kč na 31 dnů.
- ✓ Lze číst až 5 titulů najednou
bez nutnosti připojení k internetu.
- ✓ Video návod
na www.kmo.cz
a Youtube kanálu.

↑ Letáky pro databázi PressReader a e-knihy
Kresby a grafika: Denisa Fialová

Polep knihovnické dodávky

Čtenářský průkaz

Potisk na reklamním tričku

Plakáty, roll up a skládačka k literárním procházkám →

Grafický návrh a zpracování: Denisa Fialová

Literární procházky Knihovny města Ostravy

Ostrava - město literatury II
Nejmladší ostravská literatura

Zajímá vás, jaká témata hýbou světem ostravské literární omladiny nebo spíše to, kde místní mladí spisovatelé po večerech paří? Cílem této komentované procházky po historickém centru Ostravy je seznámit její účastníky s mladou ostravskou literární scénou. Při procházení města si ukážeme místa, kde to v Ostravě literárně žije a nejen to!

Určeno pro: veřejnost, studenty SŠ a VŠ, zaměstnance knihoven
Doba trvání: cca 100 minut
Náročnost: ●●●○○○
Sraz: u sochy Leoshe Janáčka na Jirákové náměstí

KNIHOVNA!!! REGION www.kmo.cz/region

Literární procházky Knihovny města Ostravy

Červená haldia aneb „tudy šel anděl“
Haldia Ema – unikátní „zostřovací koptka“ s jiným nenapodobitelným genem. Jednala podobně jako jiné ostravské haldy z období vytyčené dílny Hřbitvu. Ona se jedná o turistickou atrakci s historickou a uměleckou hodnotou a říkají, že haldy s oním úžasným dočasným vzhledem na celé haldě Ema byla jedním z nejoblíbenějších míst ostravského spousty a města eminem. Haldia Ema byla jedním z nejoblíbenějších míst ostravského spousty a města eminem. Haldia Ema byla jedním z nejoblíbenějších míst ostravského spousty a města eminem.

Okruhy literárních procházek Knihovny města Ostravy

- Ostrava - město literatury I. Od Pavouka k Lesu
- Ostrava - město literatury II. Nejmladší ostravská literatura
- Ostravské literární stávký Janáček Žij
- o hrůzách z děch. Literární „výšlap“ na Emu po stopách ostravských hororů
- Literatura Bohumína

Literární procházky Knihovny města Ostravy

Za ostravskou literaturou na haldu Ema

KNIHOVNA!!!

Reservace jednotlivých procházek: region@kmo.cz / 599 523 543 / www.kmo.cz/region

Haldixalady
Napadlo by vás někdy, že by se opouštěla haldia mohla stát místem odvážných uměleckých experimentů a výstav? Koncem 80. let nacházeli na haldě Ema své ústřední členové umělecké skupiny Přítomnost, kteří zde ukulovali své literární Haldixalady. Věděli se jako umělecká formace v čele s bratry Bataškovými, Jirím Šurčovicem a Zdeněkem Janoušem Benoušem v ostravském kulturním životě dlouho nacházela, byla to právě ona, kdo měla mít zásadní vliv na celou ostravskou polistopadovou uměleckou scénu.

HALEXALADY
V dnešním opovření někdo nepochopil. Nad haldou vyhlédl kudy mělo, vše kolem osudně kalifornským svobodem. Sázka bylo všichni čest dopřít a pláskými po býv. Jako vždy „výcházeli brně“.
Václav Jan, Zorba o státu Haldia

Literární procházky Knihovny města Ostravy

KNIHOVNA!!! REGION www.kmo.cz/region

Literární procházky Knihovny města Ostravy

Ostrava - město literatury I OD PAVOUKA K LESU
Seznamte se s porevoluční ostravskou literární scénou, ale také se stále žhavou literární současností.

Ostrava - město literatury II NEJMLADŠÍ Ostravská literatura
Zajímá vás, jaká témata hýbou světem ostravské literární omladiny nebo spíše to, kde místní mladí spisovatelé po večerech paří?

ZA Ostravskou literaturou NA HALDU EMA
Chcete se dozvědět, jak žili legendární ostravští breňparťáci nebo kteří místní umělci na Emě prohráli mládí? Anebo toužíte spatřit Ostravu jen z trošku jiné perspektivy?

Ostravské literární stezky JAROSLAVA ŽILY
Jak a o čem psal jeden z nejvýraznějších ostravských tvůrců polistopadové literatury – Jaroslav Žila.

S HRŮZOU V ZÁDECH. LITERÁRNÍ „VÝŠLAP“ NA EMU PO STOPÁCH Ostravských hororů
Vyděte se s námi po stopách předválečných ostravských hororových brátek i dětí nejmladší generace hororových spisovatelů.

RADVANICEMI NEJEN ZA Ostravskými spiritisty
O Radvanicích coby předválečném centru českých spiritistů i spisovatelé, pro něž se tato ostravská čtvrť stala domovem a inspirací.

LITERATURA V PORUBĚ - PORUBA V LITERATURE
Vyděte se s námi na procházku neokázalejší ostravskou čtvrtí za jejími pozoruhodnými literárními osobnostmi.

LITERATURA BOHUMÍNÁ
O Novém Bohumíně coby důležité lokalitě Moravskoslezského kraje a jeho zajímavým kulturně-literárním dědictví.

KNIHOVNA!!! REGION www.kmo.cz/region

JMENNÝ REJSTŘÍK

ANTOŠOVÁ, Taťána:

viz RUMIANOVÁ, Taťána, 2/64

BAJO, Kateřina:

PhDr. Ladislav Kurka oslavil 90. narozeniny, 5/179

BARTOŠKOVÁ, Romana:

Ekolympiáda v havířovské knihovně, 10/358 • Havířovská pobočka U Jeslí má nový kabát a krásnou zahradu, 12/463

BARTOŠOVÁ, Elena:

viz PLAČKOVÁ, Veronika – HUKOVÁ, Terezie, 10/370

BARTOŠOVÁ, Eliška:

Manifést pro zelené knihovny, 2/72

BĚHALOVÁ, Štěpánka:

Anketa – 75 let časopisu Čtenář, 12/455

BĚHALOVÁ, Štěpánka – PETRUŽELKOVÁ, Alena:

Library Next Door – We Keep The Memory (47. celostátní seminář knihovníků muzeí a galerií v roce 2023), 12/436

BENEŠOVÁ, Jana:

Anketa – 75 let časopisu Čtenář, 2/76 • Začala rekonstrukce a přístavba jičínské knihovny, 12/465

BIEBERLOVÁ, Pavlína:

viz ŠALÁŠKOVÁ, Zuzana, 3/109

BOUŠKA, Kamil:

Aktivní účast SVK v Kladně na bibliografickém kolokviu, 2/55 • České děti a mládež jako čtenáři v době pandemie 2021, 6/228

BREZOVIČ, Irena:

Oceňování obecních knihoven v jednotlivých krajích, 11/395

BROŽEK, Aleš (abr):

Akviziční semináře, 2/46 • Za Janou Radovou, 6/219

BUREŠOVÁ, Jarmila:

Knihovna města Ostravy a její senioři, 6/232

CIMBÁL, Václav:

Povídání o Kiosku, 6/211

CÍSAŘ, Jaroslav (-JaC-):

Posloužit jako vrba je také naší službou (rozhovor s A. Wachtlovou, vedoucí MK v Praze-Dolních Chabrech – Knihovny roku 2022), 1/7 • Milan Kundera v MZK (rozhovor s Tomášem Kubíčkem), 1/22 • Tvrdošijně zdůrazňovat význam Brailova písma (rozhovor s Brianou Čechovou, novou ředitelkou Knihovny a tiskárny pro nevidomé K. E. Macana), 2/56 • Memorandum o spolupráci NK ČR a SČKN, 3/92 • Rozhovor s Mgr. Irenou Štastnou, ředitelkou Knihovny města Ostravy, 10/346 • viz KUBÍČEK, Tomáš, 11/387 • Rozhovor s Mgr. Romanem Hájkem, ředitelem Středočeské vědecké knihovny v Kladně, 12/428

ČECHOVÁ, Briana:

Anketa – 75 let časopisu Čtenář, 11/405

ČECHOVSKÝCH, Matty:

TOP knihy: Fantasy literatura pro děti a mládež, 5/P1 • Zajímavé deskové hry k tématu, 5/P4

ČEJKOVÁ, Olga:

Knihovna Jiřího Mahena v Brně: cesta k nové vizuální identitě, 6/220, P1–P4

ČERNECKÝ, Jan:

Knihovna jako parták pro benefici, 6/203

ČIŽINSKÁ, Barbora – HUBERTOVIČ, Kateřina:

Podpora Královéhradeckého kraje projektu *S knížkou do života*, 4/124

DAŇKOVÁ, Jana:

Místní knihovna Dolní Němčí, 4/149

DIVÍNOVÁ, Daniela:

Anketa – 75 let časopisu Čtenář, 7–8/298

DOMBROVSKÁ, Michaela:

Digitální závislosti – a jak mohou pomoci knihovny, 4/142 • viz STOKLASOVÁ, Bohdana, 11/402

DOMORÁKOVÁ, Renáta:

Příběh zrekonstruovaných prostor Městské knihovny Nový Jičín, 10/374

DOSTÁLOVÁ, Lenka (LD):

Veřejná knihovna – srdce obce, 6/225 • Knihovna očima studentů FA VUT v Brně, 7–8/280

DVOŘÁKOVÁ, Hana:

Cesty s knížkami a kronikou za seniory, 2/69

DYNTEROVÁ, Lucie:

viz ŘÍSKÝ, Milan, 4/140

EKL OVÁ, Klára:

Deset kroků pro udržitelnou výstavbu a rekonstrukci knihoven, 10/377

EMILSSON PEŠKOVÁ, Renata:

Česká knihovna na Islandu, 2/67

FIALOVÁ, Jana:

Tři písmena v logu Krajské knihovny Vysočiny, 7–8/270, P1–P4 • Turistické vizitky – malé samolepky s velkým dosahem, 10/350

FOBEROVÁ, Libuše:

Vzpomínka na učitele, kolegu a výjimečného člověka... PhDr. Milan Sobotík (1940–2023), 4/155

FOLTÝN, Tomáš:

Adolf Knoll oceněný za průkopnictví v digitalizaci, 9/316

FROŇKOVÁ, Kristýna:

Umělá inteligence a budoucnost knihoven (rozhovor s technologií, která mění způsob, jakým hledáme a využíváme informace), 12/441 • Óda na knihovny, 12/431

FRYČ, Bedřich:

Knihovna 21. století v Chomutově vzniká z bývalých lázní, 6/236

FUCHSOVÁ, Anna:

Virtuální výstavy i studenské praxe (rozhovor s Ninou Wančovou), 7–8/266

FUCHSOVÁ, Anna – POLÁKOVÁ, Andrea:

Konference *Do černého* 2023 očima studentů ÚISK, 4/144

U nás
si můžete
půjčit

DESKOVÉ
HRY

KNIHOVNA!!!

Školní rok
2023/2024

akce
na podporu
čtenářství

literární
besedy

lekce
informačního
vzdělávání

Mgr. Drahomíra Juřicová
599 522 303
Marta Ulmannová
599 522 312

Dr. Martinka 4
Ostrava-Hrabůvka
599 522 301
hrabuvka@kmo.cz
599 522 312
hrabuvka.detske@kmo.cz

KNIHOVNA!!!

Nezbytnou podmínkou je předchozí rezervace. Tu lze provést osobně, e-mailem nebo online na www.kmo.cz.

KNIHOVNA!!!

Oddělení
pro
dospělé

Oddělení
pro děti
a mládež

Pondělí 13.00 – 18.00
Úterý 8.00 – 12.00 13.00 – 15.00
Středa zavřeno
Čtvrtek 13.00 – 18.00
Pátek 8.00 – 12.00 13.00 – 15.00

Knihovna města Ostravy
1. května 330/160, Ostrava-Polanka
e-mail: polanka@kmo.cz
tel.: 599 522 454
www.kmo.cz

Zřizovatelem KMO je statutární město Ostrava.

KNIHOVNA!!!

Dovolujeme si vás upozornit, že v knihovnách pořizujeme fotografie interiérů a jednotlivých akcí. Tyto fotografie jsou používány pouze pro nekomerční účely.

Svůj případný nesouhlas je třeba vyjádřit písemně ve spolupráci s pracovníkem knihovny.

Děkujeme za pochopení.

Knihovní řád

Knihovny města Ostravy je k nahlédnutí u pultu.

Titulní list pro nabídky lekcí a besed poboček;
leták na deskové hry; leták – knihovní řád;
leták – půjčovná doba pobočky
Grafický návrh a zpracování: Denisa Fialová

Prager Presse – deník pro německy mluvící menšinu

V meziválečném Československu vycházela v návaznosti na období před rokem 1918 řada německých periodik. Z deníků byl patrně nejvýznamnější *Prager Tagblatt*, vycházející už od roku 1877. Dále lze zmínit například deník *Deutsche Zeitung Bohemia*, který byl postupně pod různými názvy vydáván od roku 1828 až do roku 1938. V tomto prostředí byl v roce 1921 založen další německy psaný deník, a to *Prager Presse*.¹ Zajímavé ovšem je, že impuls k jeho založení vzešel z kulturního okruhu českého, a nikoliv německého.

Deník následně vycházel až do roku 1938 v nakladatelství Orbis, které mělo přímé finanční a jiné vazby na Ministerstvo zahraničních věcí. Noviny byly původně založeny z popudu T. G. Masaryka s cílem integrovat početnou německou menšinu do nově založeného státu a také propagovat myšlenky a principy Československa a jeho politického, hospodářského a kulturního života v zahraničí.

První číslo *Prager Presse*, na jehož strukturu a koncepci se podílel mj. i diplomat Camill Hoffmann (1878–1944), vyšlo 27. 3. 1921. Šéfredaktorem deníku se stal novinář Arne Laurin (1889 až 1945). Deník se postupně začal tisknout v několika denních vydáních, každou neděli v něm vycházela rovněž obrazová příloha (*Bilderbeilage, Welt am Sonntag*) a postupně dosáhl nákladu až 10 000 výtisků. S listem spolupracovala řada významných osobností tehdejší doby, např. zde do roku 1923 psal Ferdinand Peroutka (1895–1978).²

Dále v listu působili novinář a překladatel Otto Pick (1882–1945), který vedl divadelní rubriku a psal rovněž fejetony, překladatel Pavel Eisner (1889–1958), novinář a politik Lev Sychrava (1887–1958) a mnozí další. Poslední číslo *Prager Presse* vyšlo 31. 12. 1938 a deník se tak zařadil po bok listů, které byly v tomto obtížném období nuceny ukončit svou činnost.³

KATEŘINA SPURNÁ | katerina.spurna@nm.cz

Foto: Knihovna Národního muzea

¹ Titul byl zdigitalizován v oddělení časopisů Knihovny Národního muzea v rámci programu VISK 7 a je dostupný z: <https://kramerius.nm.cz/periodical/uuid:2f3d6801-946b-415b-9aa3-912706d19fd8> [cit. 31. 10. 2023].

² Za konzultace k Peroutkovu působení v *Prager Presse* děkuji Danielu Řehákovi z Ústavu pro českou literaturu AV ČR.

³ Při zpracování textu byly použity následující zdroje: BEDNAŘÍK, Petr, Jan JIRÁK a Barbara KÖPPOVÁ. *Dějiny českých médií: od počátku do současnosti*. Praha: Grada, 2019. ISBN 978-80-271-1145-9 (ePub); ŠTEFANOVÁ, Alena. *Prager Presse, Arne Laurin a meziválečná Praha*. České Budějovice, 2009. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Filozofická fakulta.

Anketa – 75 let časopisu Čtenář

75

**Jak by měl podle vás vypadat ideální knihovnický časopis?
Jak hodnotíte zaměření a obsah časopisu Čtenář?**

→ Myslím, že i časopis pro knihovny by měl vykročit směrem k dalším způsobům komunikace. Kromě čtení papírového vydání a hledání v elektronickém archivu bych si ráda poslechla třeba podcasty, které by mohly zahrnovat rozhovory s inspirativními knihovníky a jejich hosty, zachycovat autenticky a živě svět viděný od knihovnického pultu a skrze regály s knihami. Bavilo by mě, kdyby časopis byl i na sociálních sítích prostorem, kde se zdržení dané přípravou tištěného vydání potkávají aktuality s tématy dlouhodobějšího významu, kříží zprávy laskavé a pochvalné s těmi palčivými a burcujícími a kde je možno se rychle proklikat k dalším stránkám či bonusovým materiálům. Ráda bych se přihlásila třeba o odběr newsletteru.

→ Už jsem vlastně velmi nostalgickým čtenářem, který vděčně vnímá, že tento profesní časopis měl vždy dveře otevřené i pro ty, kteří se kolem knihoven jen motají či se teprve na dráhu knihovníka připravují. Když jsme se studenty knihovnictví podnikali nějaké zajímavé projekty či vyrazili poznávat zahraniční knihovny, studentské reflexe byly vždy v *Čtenáři* vítány a mladí lidé bráni vážně. Právě mezigenerační setkávání, předávání informací, vzájemný respekt, most mezi zkušenými dlouholetými odborníky a těmi, kdo teprve svět knihoven s nadšením objevují, je pro mě příznačným rysem časopisu. Proto si myslím, že směle může aspirovat na další třičtvrtstoletí, ve kterém nás bude provázet knihovnickým děním.

KLÁRA SMOLÍKOVÁ, spisovatelka, scenáristka, lektorka

→ Ideální knihovnický časopis by měl být plný knihoven a knihovníků ze širokého spektra knihoven. A to nejen z krajín českých a moravských, ale také středoevropských, evropských a z knihoven z celého světa. Myslím, že právě takový, jaký *Čtenář* je. V každém čísle se tak díky péči jeho redakce můžeme procházet historií i současností knihovnictví, ale dokonce nahlížet i do jeho budoucnosti. Vyhledávání aktuálních nosných témat napříč celým spektrem knihoven a erudovaných autorů příspěvků patří již k tradičním hodnotám a považujeme to tak trochu za samozřejmost. Přeji všem čtenářům *Čtenáře*, aby tomu tak bylo i nadále. Snad by tento měsíčník mohl přinášet pohled na knihovny, jejich činnost a služby „zvenčí“, tedy od jejich uživatelů, a to z celého společenského spektra. Od akademiků, odborníků z různých oborů, pedagogů, laických badatelů až ke čtenářům beletrie i naučné literatury, ať již navštěvují kamenné budovy knihoven, či knihovny digitální. Reflexe nabídky knihoven, možnost využití informačních zdrojů, výukových programů, nabízených klasických knihovnických služeb i pořádaných volnočasových aktivit může knihovny posunovat v dalším rozvoji služeb a je zároveň tím nejlepším ambasadorem jejich činnosti. Ale není toho na měsíčník až příliš?

→ Domnívám se, že *Čtenář* každým číslem ukazuje, že 75 je jen číslo. Pestrost příspěvků jim neubírá na kvalitě a k mnoha z nich se vracím opakovaně i po několika letech. Přeji mu k jeho narozeninám, aby dále zrál, „šel s dobou“ a pečoval o svůj obsah i vzhled, tedy aby byl stálíci i pro další generace knihovníků a nestal se ctihodným kmetem.

ŠTĚPÁNKA BĚHALOVÁ, knihovna Muzea Jindřichohradecka

Nová publikace o mediální gramotnosti zve knihovny i do politických vod

Jak se vyznat v neustále se měnícím světě? Vyžaduje to celoživotní vzdělávání se. Orientace ve fungování společnosti je jedním ze základních předpokladů pro aktivní zapojení lidí v soukromém, profesním i veřejném životě. Pokud se knihovny zapojují do občanského vzdělávání, mají podíl na zvyšování tzv. funkční gramotnosti obyvatel. Je přitom ve veřejném zájmu, aby funkční gramotnost byla plošně co nejvyšší.

klad třicetidvoustránkové online příručky **Mediální gramotnost v knihovně – průvodce pro knihovnickou praxi**, kterou původně vydala Americká knihovnická asociace (ALA) a Institut muzejních a knihovních služeb (Institute of Museum and Library Services).

Příručka, kterou v překladu Daniela Bechného vydala Městská knihovna v Praze v roce 2022, se nás nepokouší nutně motivovat k zavádění dalšího programu k těm stávajícím ani nevybízí k najímání dalšího člověka, který se bude mediální gramotnosti věnovat. Z příručky je naopak patrné, že informační a mediální vzdělávání může v knihovnách probíhat i při každodenních interakcích s lidmi navštěvujícími knihovny, případně jen menší úpravou stávajících programů.

To jsem četl na Instagramu!

Kdo pracuje u výpůjčního pultu, absolvuje mnoho rozhovorů se čtenářkami a čtenáři, které se dají využít jako příležitost. Příručka nabízí praktické ukázky modelových rozhovorů, které v ideálním případě povedou k posílení orientace našich uživatelů ve světě médií a informací.

V současné společnosti, v níž hrají stále významnější roli informace, je právě mediální gramotnost důležitou součástí zmiňované funkční gramotnosti a zásadní podmožinou občanského vzdělávání. Je tedy dobrou zprávou, že knihovny v České republice přijaly téma mediální gramotnosti za své a v letech 2023–2024 se mu prioritně věnují. Proto také vznikl český pře-

¹ *Mediální gramotnost v knihovně: průvodce pro knihovnickou praxi* [online]. Přel. Daniel BECHNÝ. Praha: Městská knihovna, 2022 [cit. 2023-05-31]. ISBN 978-80-274-3263-9. Dostupné z: https://issuu.com/mestskaknihovna/vpraze/docs/medialni_gramotnost/32.

Z letmé zmínky o článku, který čtenář viděl na Instagramu, se tak může rozvinout zajímavá diskuze o povaze a kvalitě různých informačních zdrojů.

Nejvíce prostoru je v příručce věnováno pěti klíčovými tématům: 1) architektura internetu, 2) občanství, 3) média a ekonomika, 4) misinformace/dezinformace, 5) vytváření mediálního obsahu a jeho demokratizace.

Volby a knihovna?

Pokud by příručka neodkazovala u zmíněných pěti témat na originální americké zdroje, nebylo by příliš znát, že text původně vznikl pro jiné než české publikum. Až na jednu výjimku, a to téma Občanství. Zde totiž nabádá k zapojování knihoven do předvolebního dění. Samozřejmě nikoli příklonem k některé z politických stran či podporou konkrétních kandidujících. Knihovny by ale měly podle příručky o volbách informovat, podporovat volební účast či pomáhat např. s orientací ve volebním systému. Vybízí také k úvahám, jak vést debatu na polarizující téma.

Je to cesta, která v knihovnách v České republice není zatím příliš častá. Z kvantitativní analýzy Občanské vzdělávání v knihovnách², na které se v roce 2012 podílelo Centrum občanského vzdělávání a SKIP ČR, dokonce víme, že návštěvníci knihoven mají o informace o politických tématech a fungování politiky spíše menší zájem. Je však otázkou, kolik z respondentů mělo vůbec kdy možnost tyto informace v knihovnách získávat, příp. jakou formou.

Při návštěvě městské knihovny v New Yorku mě proto zaujal informační stojan s letáky k blížícím se volbám včetně kontaktů na všechny kandidující pro případné položení otázek. Hned vedle byly vystavené knihy podporující tzv. em-

powerment (emancipaci) generace teenagerů a návody, jak se zapojit do veřejného dění: jak zorganizovat petici, jak uspořádat veřejné shromáždění apod.

Inspiraci, jak zůstat nadstraničtí a zároveň se nevyhýbat politickým otázkám, může knihovna v českých podmínkách poskytnout např. Centrum občanského vzdělávání, které aktuálně působí na Fakultě humanitních studií Univerzity Karlovy.³ Podněty k přemýšlení nabízí i diplomová práce *Občanské vzdělávání dospělých v prostředí knihoven*⁴, kterou obhájila Anna Vokurková v roce 2022 na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

V zahraničí můžeme čerpat ze zkušeností institucí na celostátní úrovni: za zmínku stojí německá Bundeszentrale für politische Bildung⁵ či nizozemský ProDemos⁶, které dětskému i dospělému publiku prezentují, v čem spočívá demokracie, jak funguje volební systém, politické strany a další instituce.

I když prezentace politických témat není knihovnám v ČR zatím moc blízká, projekty zaměřené na další aspekty mediální gramotnosti nejsou žádnou novinkou. Stačí se podívat na portál codokaze.knihovna.cz. Knihovny se věnují například výzvám spojeným se sociálními sítěmi, dezinformacím nebo kritickému myšlení. Daná publikace poslouží velmi dobře jak knihovnám, které jsou v projektech mediální gramotnosti zkušené, tak těm, které s nimi teprve začínají.

MONIKA HORÁKOVÁ

| monika.horakova@pedf.cuni.cz

Autorka je zástupkyní vedoucí v Knihovně Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

² PROTIVÍNSKÝ, Tomáš a Petr ČÁP. *Občanské vzdělávání v knihovnách* [online]. Brno: Masarykova univerzita, 2012 [cit. 2023-05-31]. ISBN 978-80-210-6185-9. Dostupné z: https://issuu.com/mu-cov/docs/cov2013-vyzkum_ov_knihovny.

³ *Centrum občanského vzdělávání* [online]. Praha: FHS UK, 2009 [cit. 2023-05-31]. Dostupné z: <http://www.obcanskevzdělávání.cz>.

⁴ VOKURKOVÁ, Anna. *Občanské vzdělávání dospělých v prostředí knihoven*. Praha, 2022. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Katedra andragogiky a personálního řízení. Vedoucí práce Kopecký, Martin. Dostupné z: <http://hdl.handle.net/20.500.11956/176228>.

⁵ *Bundeszentrale für politische Bildung* [online]. Bonn: Bundeszentrale für politische Bildung, 2001 [cit. 2023-05-31]. Dostupné z: www.bpb.de.

⁶ *ProDemos: House for Democracy and the Rule of Law* [online]. Haag: ProDemos [cit. 2023-05-31]. Dostupné z: <https://en.prodemos.nl>.

Výběr z publikací o filmu

Přinášíme vám druhou část přehledu publikací o filmu, které u nás vyšly v poslední době (zhruba za poslední tři roky). Přehled si neklade nárok na úplnost, přesto je dokladem širší nabídky v této oblasti, která může až překvapit (pozn. red.: 1. část *Čtenář*, 2023, č. 11, s. 408–409).

Spalovač mrtvol: kritické a analytické studie (Casablanca, 2022) je souborem čtyř studií věnovaných slavnému snímku režiséra Juraje Herze z roku 1968. Jednotlivé kapitoly se zabývají scénářistickou spoluprací režiséra a autora předlohy Ladislava Fukse (**Lea Mohylová**), projev černého humoru ve filmu (**Zdeněk Hudec**), strukturací filmového vyprávění (**Karel Mohyla**) a audiovizuální analýzou (**Jiří Slavík**).

Název knihy *Avatar: obrazová encyklopedie* (Egmont, 2023, přel. Lukáš Potužník) je vše vypovídající; nabízí bohatý obrazový doprovod k druhému dílu ságy *Avatar* režiséra Jamese Camerona.

A kdo je vlastně James Cameron? Co ho definuje? Jaké jsou jeho filmy? Jak vznikaly? A proč je vůbec točí? Britský filmový publicista **Ian Nathan** v knize *James Cameron: retrospektiva* (Pangea, 2022, přel. Lukáš Fíl) úspěšně nahlíží za kulisu „finančně nejúspěšnějšího“ režiséra, který točí velkofilmy jako *Avatar* či *Titanic*.

Na osobnost a filmy dalšího slavného a komerčně úspěšného amerického režiséra pohlíží **Molly Haskellová** v publikaci *Steven Spielberg – život ve filmech* (Universum, 2021, přel. Iva Hejlíčková a Michael Málek). Spielbergovo dílo je ohromující. Jeho stopy producenta či režiséra najdeme všude: ve videorách, v televizi i v hraném filmu. Za desítky let natáčení filmů potěšil geniální režisér více lidí než kterýkoli filmař v dějinách.

Zkušený barrandovský historik **Pavel Jiras** pokračuje v edici *Barrandov – nezapomenutelní* a představuje veli-

kána českého filmu režiséra Martina Friče (Universum, 2023). Kniha plná unikátních a do velké míry doposud nepublikovaných fotografií z rodinného archivu představuje osobnost Maca Friče zejména v těžším a méně známém období jeho kariéry po roce 1945.

Vše vypovídající je titul sborníku *Autorka neklidu: Věra Chytilová očima české filmové kritiky*, který vydala Moravská zemská knihovna v Brně v roce 2021; editorem je **Zbyněk Vlasák**.

Výpravná monografie **Šárky Gmíterkové ON: Kristian v montérkách** (Národní filmový archiv, 2022) se věnuje osobě Oldřicha Nového mezi kulturními průmysly a politickými režimy. Popisuje období kariérních vrcholů na přelomu 30. a 40. let, ale i Nového podnikavost a pracovitost, neboť kromě působení v rozhlasu, filmu a na jevišti vedl vlastní divadlo, pro které hledal vhodný repertoár a ten sám režíroval.

Romy Schneiderová a Alain Delon byli ve své době považováni za pár snů. Když se v roce 1958 poprvé setkali v Paříži při natáčení filmu *Kristiána*, zamilovali se do sebe a jejich partnerství vydrželo pět let. Pak se setkali při natáčení kultovního *Bazénu* a vzniklo přátelství, které trvalo až do předčasné smrti Romy Schneiderové v roce 1982. O tom všem vypráví biografická kniha *Láska v Paříži*, kterou napsal **Thilo Wydra** (Brána, 2022, přel. Marta El Bournová).

Publikace *5 a 1/2 scénáře Ester Krumbachové* (NAMU, 2021) přináší výběr ze scénářů výrazné osobnosti české kinematografie a její tvorbu pro film a televizi komplexně přibližují studie editorky **Jana Bernarda** a další doprovodné materiály.

Svazek *Valerie a týden divů* (Kodudek, 2023) přináší první souborné vydání surrealistického románu **Vítězslava Nezvala** (1945) a nedávno objevené filmové povídky **Ester Krumbachové** (1967), mimořádně působivé literární předlohy legendárního snímku Jaromila Jireše z roku 1970.

Slavný režisér **Woody Allen** ve svých pamětech *Mimochodem* (Argo, 2021, přel. Michael Žantovský) nic neskrývá a jeho pohled na vlastní bouřlivé životní osudy nepostrádá humor.

Quentin Tarantino je nejen jedním z nejslavnějších současných filmových tvůrců, ale také jedním z největších filmových expertů. Jeho kniha *Filmové spekulace* (Universum, 2023, přel. Iva Hejlíčková a Michael Málek), uspořádaná podle klíčových filmů ze 70. let, z nichž všechny viděl poprvé jako mladý divák, je stejně intelektuálně přísná a pronikavá jako svižná a zábavná. Je to zároveň filmová kritika, filmová teorie, reportážní počin i úžasná osobní historie.

Deníky Alana Rickmana (Universum, 2023, přel. Markéta Schubertová) jsou jedinečnou pozvánkou do mysli autora – jednoho z nejoblíbenějších herců dnešní doby. Alan Rickman i po své smrti zanechal odkaz herce světové úrovně a jeho důstojnost, profesionalita i zvučný hlas nepřestávají diváky obdivovat ani dnes.

MILAN VALDEN | Milan.Valden@nkp.cz
Obr.: archiv autora

Obr.: Miroslav Hupčych

KRÁSNÉ VÁNOČNÍ SVÁTKY,
MNOHO ZDRAVÍ
A ÚSPĚŠNÝ NOVÝ ROK 2024
BEZ VÁLČNÉHO ŘINČENÍ
ZBRANÍ VE SVĚTĚ
VÁM PŘEJÍ

REDAKCE ČASOPISU
ČTENÁŘ
A JEHO VYDAVATEL
STŘEDOČESKÁ VĚDECKÁ
KNIHOVNA V KLDNĚ

Rozpomínkový lapidární medailonek o Karlu Čapkovi

Před 85 lety zemřel o Vánocích 1938 v Praze (25. 12.) spisovatel Karel Čapek (1890–1938), první předseda československého PENklubu (1925–1933) a doslova renesanční osobnost. Patří mezi nejvýznamnější a vůdčí tvůrce české meziválečné demokratické literatury. V listopadu 1936 se v norském tisku objevuje návrh, aby mu byla udělena Nobelova cena za literaturu; na podzim 1938 jedenáct francouzských spisovatelů zase vyzývá na podnět L. Aragona ostatní spisovatele Francie, aby ji pro něj žádali. Nominován na ni byl celkem dvakrát, pokaždé však neúspěšně...

Prozaik, žurnalista (*Lidové noviny* 1921–1938), dramatik, esejista, autor knih pro děti, cestopisů, překladatel z francouzštiny, literární, výtvarný a divadelní kritik, estetik, filozof, filmový libretista a fotoamatér Karel Čapek byl podporovatelem politiky Hradu, Masarykovy humanistické demokracie. Jako velmi vzdělaný literát byl vedoucí osobností generace vzešlé ze snah předválečné moderny. V beletrii byl významný zejména novým zhodnocením epičnosti a zábavnosti, demokratizací literárního jazyka, vytvářením noetické prózy, obohacením žánru utopické a detektivní literatury i jako vynalézavý pěstitel rozmanitých druhů žurnalistické beletrie.

Renesanční osobnost

Byl rovněž náruživým sběratelem exotické etnické hudby. Dochovala se unikátní sbírka více než 450 gramofonových desek cizokrajných melodií a písní z daleka a divokých primitivních rytmů. Shromáždil také na 115 katalogů gramofonových desek, které rodina v roce 1981 věnovala Náprstkovu muzeu. Po roce 1990 byly nahrávky digitalizovány a vydány na CD. Sbíral i květiny, semena, koberce, knihy, zahradnické katalogy, učební botanická veledíla, poslední filozofické módy a rovněž pojednání o atomové fyzice apod.

K. Čapek byl v jedné osobě též horlivým a poučeným botanikem (herbáře), pěstitelem alpinek, praktikujícím zahrádkářem, kynologem, milovníkem psů. Jeho pejsci Minda, Dášeňka, Iris, Blacke,

Kresba: Jirí Škopek

Bijou, Bibi i kočka Pudlenka jsou známé z jeho knížek a fejetonů. Proslul též jako citlivý ekolog a ochránce přírody. Už od mládí se zajímal o přírodovědecké obory. Měl solidní znalosti i z lékařství – sám pocházel z rodiny důlního lékaře –, fyziky (radioaktivita), chemie (ničivá třaskavina krakatit), astronomie, meteorologie. Od svého dětství se také zajímal o entomologii, motýly i brouky, které sbíral, ale i o zkameněliny, drůzy křišťálu a polodrahokamů. Stejně vášnivě se věnoval filatelii. Soustavně a bedlivě sledoval vědecký i technický pokrok a vývoj. Proslavil se nejen svými umělými roboty (RUR). Toto slovo zmezinárodnělo. Jeho velký smysl pro detail a výjimečnou zvědavost i pozorovací talent pro

Foto: archiv Muzea literatury

Vynášení rakve s ostatky K. Čapka z chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě

dění v životě i v přírodě popsala spisovatelka Marie Pujmanová ve svém článku *Sedmero mistrovských ctností Karla Čapka*. Uvádí jejich výčet: 1. Zvědavost. 2. Spolehlivost očí. 3. Náznornost. 4. Srozumitelnost. 5. Zdrženlivost. 6. Dokonalá znalost řemesla. 7. Obezřetnost v zacházení se čtenářem a divákem.¹

Milovník přírody

Povšimněme si rovněž lesnických a mysliveckých motivů, tzv. aluzí, narážek, odkazů v jeho pozoruhodných a bystrých cestopisech, které doprovázel vlastními kresbami. Tak v *Anglických listech* z roku 1924 v kapitole *Anglický park*² českému čtenáři sděluje: *Stromy jsou snad to nejkrásnější v Anglii. Také ovšem louky a strážníci, ale hlavně stromy, krásně plecité, staré, rozložitě, volné, ctihodné a převeliké stromy...* Dovojuje, že sedě pod dubem křemelákem v Hampton Parku, pocítil v sobě *povážlivou náklonnost uznávat hodnotu starých věcí, vyšší poslání starých stromů, harmonickou košatost tradice a jakousi úctu ke všemu, co je dosti silné, aby se udrželo po věky.*

Zajímavě vypovídá o své návštěvě zoo i Richmond Parku, kde viděl stáda ochočených jelenů, které po paměti také nakreslil.³ Připodotkl: *Blíží se bez okolků k lidem, dávající přednost vegetariánům. Ač trefit jelena je úkol dosti těžký, podařilo se mi nakreslit celé stádo.* V zoo pak viděl koupat se slony a pardály vyhřívat hebká břicha ve večerním slunci, nakoukl do strašlivé huby hrochovy, divil se žirafám, díval se na spícího lva, opice, orangutana, na nosorožce, který zdál se vězet v kůži, která byla šita na hovado ještě větší. Stejně jako v knize *Výlet do Španěl* (1930) zasvěceně detailně popisuje španělské zahrady anebo býčí zápasy, neblaze proslulou španělskou coridu doprovázenou skicami, náčrty brilantně zachycujícími pohyby býků i toreadorů. Poutavé jsou též popisy a výstižné kresby sadů olivovníků, fíkovníků, citroníků, palmových hájů apod.

Nejvíce lesnických motivů i kreseb, skic lesů a stromů najdeme v nejrozsáhlejší Čapkově cestopisu *Cesta na sever* (1936) z Dánska, Norska a Švédska. Zde byl zahradník Karel Čapek především přitahován krásnou přírodou. Všiml si především lesů a zelených pastvin, skal a ka-

¹ PUJMANOVÁ, Marie. In: Kritický měsíčník, 1939, s. 43–44.

² ČAPEK, Karel. Cestopisy. Anglické listy. Praha: Čs. spisovatel, 1980, s. 66–67.

³ ČAPEK, Karel. Tamtéž, s. 83.

Současná podoba hrobu K. Čapka, kde je spolu s ním pohřbena i jeho žena Olga Scheinpflugová

menů nejrůznějších tvarů, jezer a moří – moře studeného a šedého, fjordů a přístavů, rybářů a námořníků. Švédskému pralesu věnoval nejen četné zkratkovité kresby, ale i samostatnou báseň. Výstižná je pak kapitola *Švédský hvozď: ... severní les má do sebe ještě něco jiného, něco pravěkého a původního jako geologický útvar. Člověk by řekl, že jak to tu stojí a leží, vychrllila to v jednom geologickém okamžiku příroda, tak jako vychrllila žulu nebo nastlala křídou; a teď si, člověče, lámej kamínky nebo kácej dřívka! ... Řekne se les; stojí na milionech pňů, ale je to jedna stěna, jedna hladina, jedna předlouhá zelená vlna valící se od polárního kruhu na tisíc kilometrů sem k jihu: jako by tam nahoře, na Severu! na Severu! byl bezedný tryskající pramen nesmrtelného života a řinul se dunícemi peřejemi lesů, vodopádů lesů, slapy a proudy lesů, rozlitými hladinami a tichými rameny lesů pořád dolů, na Jih, na Jih!...*⁴

Vrcholem jeho zahrádkářského hobby je **Zahradníkův rok** (1929), soubor 26 vtipných fejetonů, doklad encyklopedických znalostí autora. Zahradkářství a pěstitelství je pro něj synonymem kladu. Se zahrádkou se laskal starý lékař v *Krakatitu*, trávil v ní chvíle oddechu horník Adam z *První party*, pozemské krásy a slasti představoval hrdinovi *Obyčejného života*. Některé přírodní, lesnické a myslivecké motivy obsahují další díla bratří Čapků (např. divadelní hra *Ze života hmyzu* (1921), baladická novela *Stín kapradiny* (1930) Josefa Čapka či půvabné **Devatero pohádek** z roku 1932).

Bojující humanista

V pohnuté době nastupujícího nacismu i fašismu nejen v Německu, ale i ve Španělsku, kdy bylo hlavní město stejnojmenné španělské provincie Badajoz u hranic s Portugalskem dobyto a zpusťeno povstaleckým Frankovým vojskem po dlouhodobém dělostřeleckém ostřelování 17. 8. 1936, se Karel Čapek projevil jako humanisticky smýšlející demokrat a v *Lidových novinách* mnohokrátě národ varoval.

V den mnichovského diktátu 30. 9. 1938 podepisuje K. Čapek výzvu Obce čs. spisovatelů *K svědomí světa* a dává za zářijové mobilizace svůj automobil k dispozici. V listopadu a v prosinci proti němu vedl pravicový tisk nactiurhačnou kampaň. Čapek posléze, zklamán z mnichovského diktátu a zrady západních spojenců, prodělává od poloviny prosince chřipku, na Štědrý den u něho propukne oboustranný zápal plic. Na Narození Páně 25. 12. 1938 v 18.45 hodin ve svém pražském bytě umírá. Následujícího dne mu sochař Karel Dvořák snímá posmrtnou masku obličeje a pravé ruky.

Pohřeb

Rakev s ostatky je uložena v kapli krematoria v Praze-Strašnicích. Dne 29. 12. 1938 je rakev s jeho tělesnými ostatky vystavena v chrámu sv. Petra a Pavla na Vyšehradě. Ve stejný den zazní jeho oblíbená píseň *Zelení hájové* na jeho pohřbu na Vyšehradě, kde od 10.30 hodin slouží pontifikální mši opat strahovských premonstrátů Method Jan Zavoral. Národní muzeum i Národní divadlo odmítly pozůstalým vypravit pohřeb, který se poté stává manifestací českého národa po tragickém Mnichovu. Slavnostním průvodem je nesena Čapkova rakev ke hrobu na Vyšehradě. Za spisovatele a novináře mluví nad hrobem Josef Hora, za divadelní obec M. Rutte, za Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy V. Lesný, za Lidové noviny Eduard Bass, za osobní přítele Ferdinand Peroutka, za hornickou delegaci z Kladenska a Slánska havíř Toncar. Jeho rakev je uložena do rodinného hrobu na Vyšehradě. Náhrobek byl vytvořen podle návrhu jeho bratra Josefa a architekta Vojtěcha Kerharta.

JIRÍ UHLÍŘ | zj.uhlirovi@seznam.cz

Knihovny v novém

Havířovská pobočka U Jeslí má nový kabát a krásnou zahradu

Po dvouleté rekonstrukci znovu otevřela své brány jedna z poboček havířovské knihovny. Pobočka se nachází v ulici U Jeslí a již tento název připomíná původní poslání budovy. Ano, v tomto objektu z padesátých let minulého století sídlily jesle. Poté, co se v devadesátých letech začaly jesle ve velkém rušit, dostala do užívání část nepotřebných prostor v roce 2000 knihovna. Zbývá část budovy zůstávala nevyužitá a dál chátrala.

Objekt jeslí byl už době, kdy nabídl své prostory knihovně, značně za svým zenitem. Budova se nachází v nejstarší čtvrti nejmladšího města republiky – v praxi to znamená, že po svém vybudování se dostala mimo zorný úhel údržby, a tak po více než čtyřiceti letech svého provozu nebyla v nejlepší kondici. I tak byly tehdy tyto prostory pro knihovnu velkým přínosem, protože do té doby byla pobočka knihovny v této čtvrti v naprosto nevyhovujících bytových prostorách v blízkém domě.

Budova bývalých jeslí patří městu, a proto i její rekonstrukce spadala plně do gesce města, a to od přípravy projektové dokumentace přes výběr zhotovitele až po realizaci stavby. Část, kde bývaly jesle, nově dostalo do užívání sociální zařízení města – SANTÉ, centrum ambulantních a pobytových služeb, které sem přesunulo denní stacionář pro osoby ve věku 15–64 let s mentálním, případně kombinovaným postižením. Kapacita stacionáře je plánovaná pro 25–30 osob, z toho maximálně deset s omezenou schopností pohybu. Součástí stavby byla přístavba vstupu s evakuačním výtahem a u objektu vzniklo parkoviště s vyhrazenými šesti bezbariérovými

Nová terasa je větší, světlejší, a hlavně bezpečná

místy. Nově bylo toto zařízení pojmenováno jako Stacionář v zahradě, a to vypovídá zcela jasně o tom, že poměrně velká zahrada u objektu již není tou zanedbanou a nepoužívanou zahradou, jakou byla několik desítek let.

Rekonstrukce budovy byla zahájena v září roku 2021, tedy v době, kdy byla koronavirová pandemie v plné síle. To se pochopitelně neblaze podepsalo i na průběhu stavby, kdy pandemii vystřídal obrovský nárůst cen energií a s ním spojená nečekaně vysoká inflace, tedy růst cen stavebního materiálu, stavebních prací, dopravy a vůbec všeho. Ve výsledku tak rekonstrukce trvala místo jednoho roku téměř roky dva a nevyhnula se jí celá řada problémů.

⁴ ČAPEK, Karel. *Cestopisy II. Cesta na sever*. Praha: Čs. spisovatel, 1980, s. 253–254.

Momentka z oddělení pro děti, které je dobře prosvětlené

Rekonstrukce objektu bývalých jeslí byla kompletní – bez nadsázky lze říct, že původní zůstaly pouze nosné zdi. Jsou zde nové podlahy, střecha, okna, zateplení, veškeré rozvody, topení, sanitární zařízení a veškerý nábytek.

Pobočka městské knihovny sídlila v objektu jeslí dvacet let. Kromě problémů souvisejících se špatným technickým stavem budovy zde byl již značně opotřebovaný mobiliář, nicméně samotný prostor byl pro knihovnu vyhovující, a tak i po rekonstrukci sídlí knihovna v prostorách původních. Uvnitř je ale vše nové. Nejpodstatnější změnou je pravděpodobně změna vnitřních dispozic pobočky tak, že je výrazně přehlednější. Nové uspořádání umožnilo i umístění většího počtu regálů – je tu přibližně 210 metrů polic a na nich 13 000 svazků. Toto číslo řadí pobočku na třetí místo ve velikosti poboček a oddělení Městské knihovny Havířov, větší je jen půjčovna pro dospělé v centru města v ulici Svornosti a půjčovna pro dospělé ve Šrámkově ulici.

Rekonstruovaná pobočka v ulici U Jeslí se nachází v části města Havířov-Šumbark, což je nejstarší čtvrť města. Převážná část návštěvníků knihovny jsou děti romského původu a v poslední době také děti a jejich rodiče z Ukrajiny. Tomu knihovnice přizpůsobily i nové uspořádání výpůjčních prostor: dříve bylo dětské oddělení hned u vstupu v zákoutí bez denního světla. Dnes je dětská část fondu naopak u oken, je zde dost světla i místa pro čtení i hry. *Mnohé děti nemají průkazku knihovny, proto si nemohou knihy*

a hry odnést domů, a tak si tady čtou, kreslí, hrají hry, někdy jim pomáháme s domácími úkoly. Naším malým návštěvníkům jsme přizpůsobili nejen prostor, výběr fondu, ale také program akcí tak, aby je činnosti bavily a byly pro ně také edukativní, říká zdejší knihovnice Lucie Drlíková. Úplně největší radost měly děti z bilingvních pohádek, které jsou napsány romsko-česky. Ty si předčítají nahlas.

Pobočka havířovské knihovny U Jeslí se již dvacet let specializuje na poruchy učení. Ve fondu tu mají odbornou logopedickou a speciálně pedagogickou literaturu. Knihovna „obsluhuje“ tři základní školy, tři mateřské školy a speciální základní a střední školu, kde je část dětí s hendikepem. Knihovna pro ně připravuje besedy a knihovnické lekce, a to nejen na pobočce, ale také přímo ve školách formou dílen čtení. Pracují zde dva knižní kluby, a to seniorský a pro dospělé, oblíbené jsou rovněž výtvarné dílny. *Některé děti chodí do knihovny denně, a tak vymýšlíme program, aby byl co nejpestřejší, říká knihovnice Lucie Drlíková. Po otevření jsme během měsíce zvládli dvacet akcí, což si myslím, že je úctyhodné číslo. Díky hezkému počasí jsme i vyzkoušeli besedy přímo v krásné zahradě a bylo to moc hezké zpestření.*

Z hlediska vnitřního vybavení a uspořádání je v pobočce nově také WC pro imobilní návštěvníky. Knihovnice získaly lepší zázemí a přestěhováním výpůjčního pultu také lepší přehled po pobočce. V tmavším koutě jsou počítače – těm méně světla vyhovuje. Další velmi příjemnou změnu představuje rekonstruovaná terasa a krásná zahrada s chodníčky, lavičkami, odpočívadly a altánem. Toto všechno může knihovna využívat. *Celý objekt má dnes ve správě SANTÉ, centrum ambulancí a bytových služeb, které je stejně jako knihovna příspěvkovou organizací města Havířov. Těšíme se, že budeme moci nabídnout své služby včetně odborné literatury jak jejich klientům a jejich rodičům, tak třeba také zaměstnancům, ale především hodláme zařadit do našeho portfolia akce určené právě našim nejbližším sousedům, přibližuje ředitelka knihovny Dagmar Čuntová plány činnosti této pobočky.*

ROMANA BARTOŠKOVÁ

| akvizice@knih-havirov.cz

Foto: archiv MĚK Havířov

Knihovny v novém

Začala rekonstrukce a přístavba jičínské knihovny

Studie a projekt na stavbu Knihovny Václava Čtvrtka v Jičíně se připravovaly již od roku 2015 v duchu pořekadla „štěstí přeje připraveným“. Čekali jsme na vhodný dotační program. A dočkali se! Stavba je předána, rekonstrukce začíná a knihovna dočasně sídlí v bývalém hotelu Slavia naproti původní knihovně.

knihovně. Instaluje se nové schodiště a proběhne vestavba výtahu. Budova získá nové hygienické zázemí a změní se dispozice prostor. Rozšíří se oddělení pro dospělé čtenáře a vznikne další prostor pro pořádání kolektivních akcí, který navíc bude možné rozdělit na dvě menší místnosti. Budeme tak mít možnost pořádat bez omezení menší akce jako kurzy, setkávání maminek a dětí z projektu *S knížkou do života*, workshopy apod. Dojde také k rozsáhlým úpravám podzemních prostor, kde byl umístěn sklad knihovního fondu. V těchto prostorách bude odstraněna vlhkost a dojde k instalaci nových pojezdových regálů.

Náhradní prostory

Během letních měsíců se knihovna musela kompletně přestěhovat do náhradních prostor a ty zároveň připravit k provozu. Přestěhovali jsme fond z půjčoven i ze skladu – téměř 120 000 svazků. Na výzvu k pomoci velmi pěkně reagovali naši čtenáři. Vyzvali jsme je, aby si po čas stěhování „adoptovali“ knihy a vrátili je až do nových provizorních prostor. Ušetřili jsme tak přenášení asi 250 banánových beden. Těžkou práci odvedla stěhovací firma, přesto knihovnice musely knihy připravit do beden a pak je z beden zase vyrovnat. Aby toho nebylo málo, provedli jsme i revizi, a tak také označili, v kterém skladu, případně půjčovně se dokumenty nacházejí. Zároveň zaměstnanci stavěli regály na míru do nových prostor z prken z původního skladu. V této době byla čtenářům k dispozici pouze

Město Jičín získalo dotaci z Integrovaného regionálního operačního programu ve výši téměř 60 milionů korun. Ihned vypsalo výběrové řízení na dodavatele stavby a z veřejné zakázky vzešla částka přibližně 70 milionů korun. Zastupitelstvo dofinancování schválilo a na začátku září 2023 byla stavba předána firmě Valc, s. r. o. Jedná se o největší investiční akci ve městě zahájenou v letošním roce.

Budoucí podoba

Interiéry knihovny budou přebudovány podle konceptu „obývacího města“, který bude otevřený všem návštěvníkům. Nová knihovna bude bezbariérová. Právě bariéry v podobě schodiště a neexistence výtahu nám doposud velmi komplikovaly práci a našim návštěvníkům pohyb po

pobočka knihovny, kde jsme významně rozšířili půjčovnu.

Od 1. 9. 2023 knihovna působí v nových náhradních prostorách. Sloučili jsme oddělení pro dospělé a oddělení pro děti a včlenili sem i část fondu mluveného slova. Spojení přinese jistá omezení, ale ze společného fungování čekám i některé benefity. Už teď například sleduji interakci mezi dětmi a dospělými. A že si děti z družiny musí uvědomit, že nemohou být při návštěvě knihovny v provozní době příliš hlučné, jinak by rušily ostatní... Musíme rovněž omezit besedy pro školy; pro ně jsou vyhrazena pouze dvě dopoledne, kdy je zavřeno. Besedy pro školky a *Bookstart* jsme přestěhovali na pobočku.

V půjčovně je méně místa, než tomu bývalo v původní budově, proto máme více knih ve skladu na opačném konci města. Pravidelně je na základě požadavků čtenářů dovážíme a naopak do skladu odvážíme knihy od určité signatury níže. Využili jsme regály na kolečkách, a tak po jejich odsunutí máme prostor i pro asi 50 diváků

na besedách a podobných akcích. Knihovna se v dočasně nových prostorách rychle zabydlela a poskytuje své obvyklé služby.

Dočasný nový název...

Sídlo knihovny je nyní v okolí dříve nepříliš oblíbeného bývalého „Tančáku“. Nechtěli jsme, aby nás takto lidé nazývali, tak jsme vyhlásili anketu na nový název. Přišly nápady od dětí i dospělých a my jsme vybrali název „Deniska“. Sídíme v Denisově ulici; až na dvě výjimky jsou zaměstnanci ženy a zdrobnělina se nám zalíbila. Od autora nového názvu jsme se pak dozvěděli, že inspirací mu byl název ulice a jméno vnučky.

Na stěhování zpět zatím nemyslíme. Jsme hodně unavení, ale určitě se brzy začneme těšit. K dokončení stavby by totiž mělo dojít za dva roky...

JANA BENEŠOVÁ

benesova@knihovna.jicin.cz

Foto: archiv Knihovny V. Čtvrťka v Jicině

Co pro vás připravujeme...

- **Téma – Aktivity knihoven pro teenagery**
- **Výsledky nejnovějšího průzkumu čtení a čtenářství**
- **Knihovny v novém:**
 - pobočka MKP v Praze na Petřinách
 - MĚK Chodov
 - Sto let pražské Slovanské knihovny
- **Z historie periodik na území dnešní ČR:**
 - deník *Bohemia*
 - regionální periodika
- **Vzdělávání:**
 - cyklus o polytechnickém vzdělávání v knihovnách
 - vzdělávání školáků 3.–5. ročníků základních škol
 - cirkulární ekonomika – nové vzdělávací téma v knihovnách
- **Medailonky nadějných – rozhovor s Annou Vandasovou**
- **Výběr z nových publikací o hudbě**
- **PŘÍLOHA „Děckaři děckařům“ – Příroda kolem nás**
a další materiály.

Věříme, že zůstanete
našimi čtenáři a předplatiteli!

Ze světa

Zdroje jsou dostupné v *Knihovně knihovnické literatury Národní knihovny ČR*.

Lidé s albinismem mají v Namibii velmi složitý život; autorka tohoto článku zkoumala mechanismy hledání informací pomocí metody autoetnografie. Autoetnografie je forma kvalitativního výzkumu, ve kterém autor využívá sebereflexe a psaní, aby prozkoumal osobní zkušenosti a propojil autobiografický příběh se širšími kulturními, politickými a sociálními významy. Autorka porodila obě svoje děti s albinismem. Jako knihovnice a matka prozkoumala různé mechanismy hledání informací. Hlavními zdroji informací byly internet a organizace Support in Namibia of Albinism Sufferers Requireing Assistance a Namibia Albino Association Trust. Albinismus se považuje za genetický defekt, kdy je předán gen způsobující albinismus od obou rodičů dětem. Historicky byly děti s albinismem v afrických zemích zabíjeny. Jejich narození vyžaduje, aby se rodiče vybavili informacemi, aby je pochopili a konfrontovali s mýty spojenými s tímto stavem (dítě s albinismem se narodí ženě, která spala s bělochem, albinismus je trest od Boha kvůli špatnému jednání v rodině). Autorka se snaží zveřejňovat informace o albinismu, využívá primárně metody autoetnografie a vypráví svůj příběh s ohledem na své negativní prožitky (nedostatek poradenství a podpory ze strany lékařů a zdravotních sester). Chce být inspirací pro další rodiče dětí s albinismem. Její studie doporučují nemocnice v Namibii a nabízejí také poradenské služby ve sdružení Namibia Albino Association Trust. (*IFLA Journal – Volume 49, June 2, 2023, s. 432–442*)

Na konci roku 2022 se naskytlá příležitost získat do sbírek Bavorské státní knihovny bohatě zdobený rukopis z roku 1598 od mistra Antona Neudörffera (1571–1628). Rukopis patří mezi nejvýznamnější historicko-kulturní dokumenty 16. století. Představuje evropskou tradici kaligrafie, která je dnes z větší části zapomenuta a používala se k výuce psaní. Pomocí ukázkových textů mistři psaní zprostředkovali rozmanitost běžných značek a každodenních písemností, ale také vzory pro ozdobné iniciály, umělecká písma a vzory pro obchodní dopisy a dokumenty. Nejvýznamnějším představitelem kaligrafie byl Johann Neudörffer (1497–1563), dědeček Antona a současník Dürera, což posi-

luje pověst Norimberka jako „centra psaní“. Tvorba Antona Neudörffera je výjimečná důrazem na kombinaci umění kaligrafie, která je ovlivněna italskou knižní iluminací vysoké kvality. Knižní iluminace byla inspirována soudobou groteskní malbou a Neudörffer v úvodu své aritmetické brožury odkazuje na svůj delší pobyt v Itálii. Kromě nezávislých groteskních motivů (drak, volavka) jsou zobrazováni především amorové. Pro Neudörfferovu tvorbu jsou charakteristická křídla, která používal jako svoji „ochrannou známku“.

(*Bibliotheksmagazin, Jahrgang 18, Ausgabe 52, Nr. 2, Juli 2023, s. 43–45*)

Národní institut vzdělávání a mládeže (NIVM) v Bratislavě na základě zkušeností a vědeckých poznatků, že kreativní čtení upevňuje u žáků dobrý a trvalý vztah ke knize, knihovně a k poznávání nového, zorganizoval v říjnu při příležitosti Mezinárodního měsíce školních knihoven 2022 a Mezinárodního dne školních knihoven dva národní a jeden mezinárodní projekt. Do uvedených projektů se zapojilo 1411 českých a slovenských základních a středních škol s celkovým počtem 164 029 účastníků. 18. ročník celoslovenského projektu *Nejzajímavější akce školní knihovny* proběhl 24. 10. 2022. Cílem akcí bylo zábavnými formami práce s knihou podpořit u žáků dobrý a trvalý vztah ke knize, školní knihovně a čtení. Oslavu zorganizovalo 199 školních knihoven s celkovým počtem 35 300 účastníků akcí. Prvním sedmi vítězům celoslovenského projektu věnoval NIVM knižní publikace v hodnotě 2000 eur do jejich knihovnických fondů na základě jejich vlastního výběru. Další čtyři vítězové získali ceny od partnerů celoslovenského projektu v hodnotě 460 eur. Absolutním vítězem se stala Školní knihovna Základní školy v Hliníku nad Hronem, která zorganizovala originální akci *Máme tě rádi jako...* Z druhého místa se radovala Školní knihovna Spojené školy na Fabiniho ulici ve Spišské Nové Vsi za akci s názvem *Knihy v naší školní knihovně jsou naším pokladem*. Ze třetího místa se těšila Školní knihovna Základní školy s mateřskou školou v Udiči, která zorganizovala akci *Školní knihovna má svátek* formou celodenní oslavy. (*Knižnica – ročník 23, číslo 2, 2023, s. 41–56*)

Před 105 lety, **1. 1. 1919**, se narodil americký prozaik **J. D. Salinger** († 2010), autor slavného románu *Kdo chytá v žitě*, po němž už publikoval jen několik kratších próz a povídek (*Devět povídek*) a po roce 1965 se odmlčel úplně a žil v utajení.

Před 70 lety, **5. 1. 1954**, se narodil maďarský spisovatel **László Krasznahorkai**, autor proslulého románu *Satanské tango*, který byl zfilmován režisérem Bélou Tarrem (film trvá sedm a půl hodiny), s nímž autor spolupracoval i na dalších dílech; česky vyšel ještě román *Od severu hora, od jihu jezero, od západu cesty, od východu řeka*.

Před 120 lety, **6. 1. 1904**, se narodil **Miloš Václav Kratochvíl** († 1988), český spisovatel, filmový scenárista, dramaturg a pedagog, profesor FAMU; psal historické romány, např. *Osamělý rváč*, *Dobrá kočka, která nemlsá*, *Život Jana Amose*, *Matyášův meč*, *Král obléká halenu*, *Husitská kronika*, *Veronika*, *Evropa tančila valčík*, *Evropa v zákopech* aj.; jako scenárista spolupracoval hlavně s režisérem Otakarem Vávrou, často adaptoval vlastní předlohy (např. trilogie *Jan Hus*, *Jan Žižka* a *Proti všem*, *Putování Jana Amose*, *Komediant*, *Veronika*, *Evropa tančila valčík* aj.).

Před 90 lety, **7. 1. 1934**, se narodil argentinský spisovatel a diplomat **Abel Posse** († 2023); v letech 1990–1996 byl velvyslancem v Československu, resp. v České republice; česky vyšel jeho román *Psi z ráje*, biografie *Evita: příběh vášně a utrpení Evy Perónové* a kniha *Che Guevarův pražský příběh*.

Před 200 lety, **8. 1. 1824**, se narodil anglický prozaik **Wilkie Collins** († 1889), autor románů *Žena v bílém* a *Měsíční kámen*.

Před 90 lety, **8. 1. 1934**, zemřel ruský prozaik a básník **Andrej Bělýj** (* 1880), autor románů *Petrohrad* a *Stříbrný holub*, novely *Kóta Letajev* nebo poémy *První setkání*.

Před 75 lety, **12. 1. 1949**, se narodil světově proslulý japonský prozaik **Haruki Murakami**, autor románů *Norské dřevo*, *Hon na ovci*, *Kafka na pobřeží*, *Afterdark*, *Konec světa & Hard-boiled Wondrelan*, *Sputnik, má láska*, *Na jih od hranic, na západ od slunce*, *Kronika ptáčka na klíček*, *1Q84*, *Komurova smrt* a dalších; česky vyšla také sbírka

povídek *Po otřesech* a jiná díla; v roce 2006 dostal v Praze Cenu Franze Kafky.

Před 55 lety, **12. 1. 1969**, se narodil britský prozaik **David Mitchell**; po studiích žil osm let v Japonsku, kde vyučoval angličtinu; z japonského prostředí čerpal inspiraci také pro několik svých děl; úspěšně debutoval románem v devíti povídkách *Hybatelé*, další dva romány *sencislo9* a *Atlas mraků* byly v užší nominaci na Man Booker Prize, *Atlas mraků* byl v roce 2012 zfilmován; dále vydal autobiografický román *Třináct měsíců*, historický román *Tisíc podzimů Jacoba de Zoeta* a romány *Dům za zdí*, *Hodiny z kostí* a *Utopia Avenue*; je považován za jednoho z nejlepších anglicky píšících spisovatelů své generace.

Před 230 lety, **16. 1. 1794**, zemřel anglický historik **Edward Gibbon** (* 1737), autor rozsáhlého, dnes už klasického díla *Úpadek a pád římské říše*.

Před 40 lety, **21. 1. 1984**, zemřel **Alan Marshall** (* 1902), australský spisovatel, publicista, cestovatel a folklorista, autor bestselleru *Už zase skáču přes kaluže*, autobiografického příběhu o onemocnění dětskou obrnou, který u nás v roce 1970 úspěšně zfilmoval Karel Kachyňa.

Před 175 lety, **22. 1. 1849**, se narodil švédský dramatik a prozaik **August Strindberg** († 1912), autor románů *Červený pokoj* a *Syn služky* a her *Královna Kristina*, *Slečna Julie*, *Tanec smrti*, *Hra snů* či *Strašidelná sonáta*.

Před 125 lety, **24. 1. 1899**, se narodila **Milada Součková** († 1983), česká spisovatelka, lingvistka a literární teoretička; po roce 1945 pracovala v USA, kde po únoru 1948 zůstala, takže doma její díla nemohla vycházet; autorka románů a próz *Odkaz*, *Zakladatelé*, *Bel canto* a dalších. Před 150 lety, **25. 1. 1874**, se narodil anglický prozaik **William Somerset Maugham** († 1965), autor románů *O údělu člověka* či *Na ostří nože*.

Před 70 lety, **25. 1. 1954**, se narodil **David Grossman**, jeden z nejslavnějších současných izraelských spisovatelů; česky vyšly jeho romány *Viz LÁSKA*, *Mít s kým běžet*, *Žena prchá před zprávou*, *Přijde kůň do baru* a *Život si se mnou zahrává* a kniha pro děti *Pohádky pro Itamara a Rut*.

Portréty archiv autora

↑ Při rekonstrukci zůstaly původní jen nosné prvky

Foto: archiv Magistrátu města Havířov

Nové prostory jsou světlé a přehledné →

↓ Nové je oddělení pro děti umístěno u oken, aby měly dostatek světla na různé aktivity

Pobočka má k dispozici zahradu s novým mobiliářem →

Foto: archiv MěK Havířov

Havířovská pobočka U Jeslí má nový kabát a krásnou zahradu

s. 463–464

← Průčelí budovy knihovny po rekonstrukci

Foto: archiv MěK Havířov

↓ Původní interiér

Ceiba[®]

Krásné
a pohodové
Vánoce

Vybavení
pro vaši
knihovnu

Pevné zdraví
a mnoho štěstí
v novém roce

Přejeme všem
dobrým lidem
z knihoven

PF
2024

www.ceiba.cz

Ceiba s.r.o.
Jana Opletala 1265
Brandýs nad Labem-St.Boleslav
Tel.: 777345002